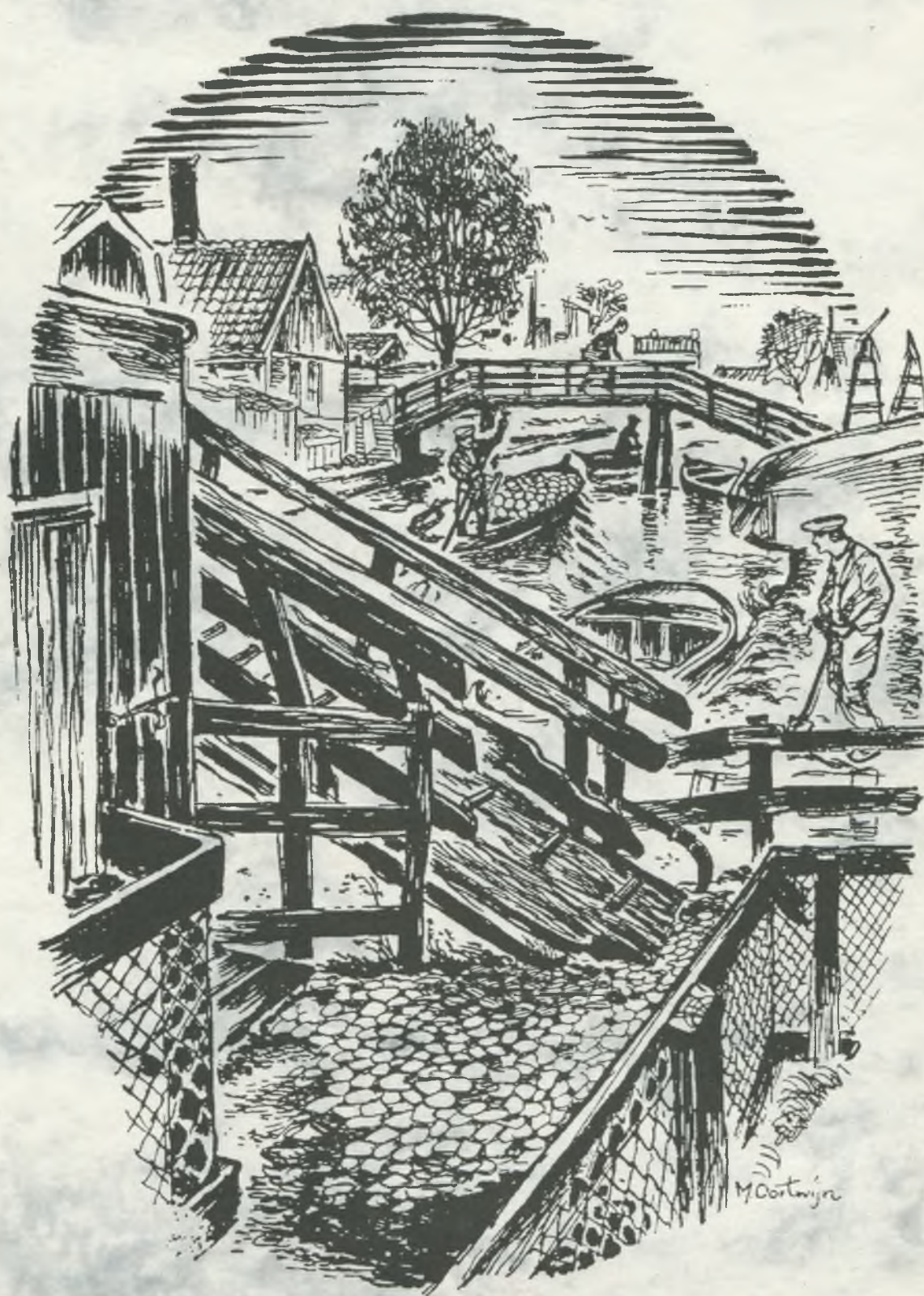

Van Otterplaat tot Groenveldsweid

Uitgave van de Stichting Langedijker Verleden.

7e Jaargang, nummer 1
Oktober 2001.

Inhoud

Van Otterplaat tot Groenveldsweid.

Het blad 'Van Otterplaat tot Groenveldsweid' verschijnt eenmaal per jaar en is gratis voor donateurs van de stichting Langedijker Verleden. Het lidmaatschap bedraagt minimaal f 15,- (€ 6,81) per jaar, 65-plussers betalen f 10,- (€ 4,54). Losse nummers kosten f 7,50 (€ 3,40).

De Stichting Langedijker Verleden werd opgericht 20 februari 1987, als opvolger van de Stichting i.o. Verborgten Verleden Langedijk welke reeds bestond sinds 14 september 1984. De stichting staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Alkmaar onder nummer 239871.

Gironummer: 464735;

Bankrekeningnummer: 34.66.26.137 Rabobank Langedijk.

Het bestuur van de Stichting Langedijker Verleden wordt gevormd door:

Jan Wijn (voorzitter)

Kloosterstraat 17

1723 AC Noord-Scharwoude

tel. 0226-313227

Cor Oudendijk (secretaris)

Kasteelstraat 16

1724 SE Oudkarspel

tel. 0226-320610

Tanja Ursem-Kuiper (penningmeester)

W.de Zwijgerstr. 6

1723 KG Noord-Scharwoude

tel. 0226-315422

Ida Tauber-de Waard (bestuurslid)

Dorpsstraat 866

1724 NV Oudkarspel

tel. 0226-312185

Cees Rutsen (bestuurslid)

Keizersloot 5

1722 GW Zuid-Scharwoude

tel. 0226-312834

Janny Meinsma-Huisman (bestuurslid)

Platte Ven 171

1723 AP Noord-Scharwoude

tel. 0226-312509

Ria Put-Luken (bestuurslid)

Voorburggracht 507

1724 RJ Oudkarspel

tel. 0226-317619

Wietse Dreijer (bestuurslid)

Lourens Bogtmanstr. 16

1724 SV Oudkarspel

tel. 0226-314923

Klaas ten Bruggencate (bestuurslid)

Klipper 64

1721 GZ Broek op Langedijk

tel. 0226-316125

Ereleden van de Stichting Langedijker Verleden: Jan IJff (initiatiefnemer en mede-oprichter) en Jaap de Groot (vanaf het begin bestuurslid en inventariseerder)

De redactie van Otterplaat tot Groenveldsweid' bestaat uit:

Jan IJff, Cees Rutsen, Cor Oudendijk en Janny Meinsma.

Redactie-adres: Kasteelstraat 16

1724 SE Oudkarspel

ISSN 1388-6215

Copyright: Gehele of gedeeltelijke overname van teksten en/of illustraties uit dit blad is alleen toegestaan na toestemming van de auteur of de redactie en met vermelding van naam van de auteur en naam van het blad.

Druk: Drukkerij Gerja te Waarland.

Voorwoord

Jan Wijn 2

Reacties op het 6e nummer

redactie 2

Een schenking

redactie 3

In memoriam J.P.Geus

Cor Oudendijk 4

Jan Langedijk, de schaatser

Cees Rutsen 5

De Luizeknip

Jan IJff 7

De Langebalkbrug

Jan IJff en Cor Oudendijk 10

De eerste Indische Nederlanders in Langedijk

Tanja Kuiper 12

Het bord van Bak

Cor Oudendijk 16

Lotelingen

Cor Oudendijk 17

De bouw van de RK kerk

Cees Rutsen 18

De familie Tuijn

Cor Oudendijk en Cees Rutsen 22

Zoppendag te Oudkarspel

Dirk v.d. Wielen 24

Een oud portret

Cor Oudendijk 24

U en A

Gré Sneekes en A.Bekker-Korn 25

Vaarwel postkantoor

Cor Oudendijk 27

Een bijzonder cadeautje

redactie 30

Het bestuur van de Gemeente Noord-Scharwoude

Dick Barten 31

500 jaar geleden

Cees Rutsen 33

De Gastdag

Jan IJff 33

De rol in de muur

Cor Oudendijk 34

De Kerkmeer

Coba Veltum 36

Een uitje is en was leuk

Cor Oudendijk 37

Bijzondere kennismaking

Ria Put-Luken 38

Voorwoord

Bij het verschijnen van dit blad hebben wij de expositie van het jaar 2001 al weer achter de rug. Het gekozen onderwerp 'verzamelingen' heeft bij menig bezoeker het idee gegeven, hé wordt dat ook verzameld? Waarschijnlijk heeft burgemeester Ter Heegde dat ook gedacht toen hij met zijn gezin de opening van 't Regthuis verrichtte.

Wellicht voor enkelen het voornemen, ik kan dat of dat ook wel gaan doen. Het is soms een kleine aanleiding om besmet te raken met het verzamelvirus. Dit is trouwens een heel mooie en intensieve vrijetijdsbesteding. Ik hoop dan ook dat de bezoekers hiervan genoten hebben. Dit blad is in feite ook een verzameling, een bonte verzameling van feiten en onderwerpen. Hiermee sluit het prima aan bij het thema van dit jaar.

Over het thema van volgend jaar moeten wij ons nog beraden. Wij willen graag iets bieden wat u als bezoeker interessant en boeiend vindt. Mochten er onder lezers bepaalde suggesties zijn, dan houden wij ons ten zeerste aanbevolen.

Voor de komende jaren wens ik u veel gezondheid toe, zodat wij u in weer in 't Regthuis mogen ontvangen. Voor nu wens ik u veel leesplezier toe.

Jan Wijn, voorzitter

Burgemeester Ter Heegde en Wietse Dreijer op de dag van de opening seizoen 2001 met het door Wietse vervaardigde nieuwe openingsbord

Reacties op het vorige nummer

De heer Geus uit Capelle aan den IJssel, inmiddels helaas overleden, complimenteerde ons met het prachtige blad. Hij had één klein foutje gevonden. De molens van het Geestmerambacht ontstonden niet in 1543 maar in 1533.

In het verhaal over Lourens Bogtman is de familie Andriessen wat verhaspeld. Omdat dit voor het verdere verhaal niet veel uitmaakt laten we het er echter maar bij.

Een schenking

Bij de opening van 't Regthuis in april 2000 waren familieleden van Lourens Bogtman aanwezig. Mevrouw Olga van den Muyzenberg, de dochter van de jongste zuster van Lourens, moest helaas wegens ziekte verstek laten gaan.

Op 1 juli 2000 vond de presentatie plaats van het Jaarboek van het Westfries Genootschap in De Vriendschap te Wadway. Mevrouw van den Muyzenberg en Cor Oudendijk ontvingen hier een exemplaar van dit boek, respectievelijk als familielid en als schrijver van het verhaal. Bij deze gelegenheid overhandigde mevrouw

van den Muyzenberg aan Cor een bijzonder cadeautje. Het betrof een oorkonde met daarin een zilveren medaille, toegekend aan A.v.d. Berg-Bogtman te Bergen. Zij kreeg deze 1e Eere prijs voor fraaie handwerken op de Huisvlijt-tentoonstelling van 7 tot 13 maart 1925 te Oudkarspel. De prijswinnares was een zuster van Cornelis Bogtman, de vader van Lourens. De prachtige prijs is in 't Regthuis te zien.

Met dank aan de schenkster drukken we hierbij de prijs af.

In memoriam J.P. Geus

Op 7 april 2001 ontvingen wij het bericht dat de heer J.P. (Jo) Geus te Capelle aan den IJssel is overleden. Joan Pieter Geus, geboren te Koedijk op 13 oktober 1919, had zich de reputatie verworven van een alweter op het gebied van de historie. In de eerste plaats gold dat zijn geboorteplaats Koedijk. Op ongeveer 15-jarige leeftijd werd zijn interesse gewekt door zijn grootvader Jan Otto, de schuitemaker, die als dorpshistoricus van Koedijk bekend stond.

Zoals destijds gebruikelijk kwam hij als tuinderszoon al snel 'op de bouw', maar door zelfstudie bekwaamde hij zich tot belastingambtenaar in de buitendienst. Hierdoor leerde hij de omgeving extra goed kennen. Vanwege zijn werk verhuisde hij later naar Broek op Langedijk (hij woonde aan de Dijk) en via Den Helder, Den Haag en Rotterdam uiteindelijk naar Capelle aan den IJssel. Ondanks dit ietwat verre oord bleef de band met zijn geboortestreek bestaan.

De verbondenheid met Koedijk kwam sterk tot uiting in zijn boek 'Uit de historie van Koedijk en Huiswaard'. Dit boek geeft op voortreffelijke wijze het dorpsleven weer van 1300 tot 1974. Mede door zijn steun en de belangstelling die hij wekte voor de regionale geschiedenis en de genealogie, werd in 1998 de Historische Vereniging Koedijk opgericht. Het blad 'De Gouden Engel' stond dan ook vaak bol van de bijdragen van de heer Geus.

Jo Geus stond ook aan de wieg van de stichting C.O.O.G, de groep enthousiaste mensen die de oude veldnamen in het Geestmerambacht onderzoekt.

Daarnaast wist hij ontzettend veel van Vrone, het Geestmerambacht en Langedijk. Talloze artikelen van zijn hand verschenen in het jaarboek van het Westfries Genootschap, de Stichting Langedijker Verleden en de Hist. Verenigingen van Koedijk en Harenkarspel alsmede in Molenpost en de Ned.Genealogische Vereniging. Alle publikaties opnoemen zou teveel zijn. De heer Geus legde alles vast in een door hem opgezet systeem. Vanuit zijn jarenlange ervaring was hij betrokken bij het totstand

komen van diverse uitgaven in boekvorm. In onze volgende 'Van Otterplaat tot Groenveldsweid' zullen wij proberen een artikel op te nemen, gemaakt aan de hand van gegevens die de heer Geus posthuum aan ons heeft nagelaten. Het handelt over de droogmaking van de Diepsmeer en de rol van Johan van Oldenbarneveldt daarin.

Jo Geus zal door velen heel erg gemist worden. Niet alleen vanwege zijn kennis maar ook vanwege zijn gemoedelijke uitstraling. Iedereen vond bij hem een gewillig oor voor serieuze vragen, waarna gerekend kon worden op een eveneens serieuze beantwoording.

Het bestuur van de Stichting Langedijker Verleden wenst de familie veel sterkte en dezelfde blijvend goede herinnering toe.

Jan Langedijk, de schaatser

Vorig jaar leende Langedijker Verleden enige medailles uit aan Sportcentrum Papendal t.g.v. een tentoonstelling over de schaatssport. Deze medailles hadden toebehoord aan Jan Langedijk, de schaatser uit Oudkarspel. Toen we deze medailles weer terugkregen ging dit vergezeld van een paar aantekeningen. Wij denken dat dit aardig is om hier te vermelden.

Het begin

Jan Langedijk werd geboren op 27 juli 1910 aan de 1e Lagehoekstraat B53 te Noord-Scharwoude. Hij was een zoon van Gerrit Langedijk en Maria Pranger. Jan was op en top sportman. Al heel vroeg was hij lid van de turnvereniging 'Hercules' en de voetbalvereniging D.T.S. Fietsen deed hij bij de vereniging O.G. Tot grote prestaties kwam het hier echter nog niet. Toen begin 1924 op 't Waardje door de ijsclub 'Volharding' de kampioenswedstrijden van Noord-Holland werden verreden was de 13-jarige Jan Langedijk er getuige van dat een plaatsgenoot, namelijk Willem Kos, hier triomfen vierde. Hij was meteen verkocht. Voortaan legde hij zich toe op het hardrijden en al gauw schreef hij zich in voor allerlei wedstrijden, tenminste als er ijs was. Die eerste wedstrijden reed hij op geleende noren die na de wedstrijd weer teruggegeven moesten worden.

Jan Langedijk als jeugdig schaatser

Door zijn vele overwinningen stond hij al gauw in de belangstelling en op 19-jarige leeftijd, begin 1930, was het zover dat hij kon worden uitgezonden naar het buitenland. Maar helaas, sponsors waren er in die tijd nog niet en de f 150,- eigen bijdrage die Jan moest betalen konden zijn ouders ook niet ophoesten. Het feest ging dus niet door.

Kernploegsuccessen

Een jaar later, in 1931, mocht hij mee met de kernploeg naar Zwitserland voor een eigen bijdrage van f 50,-. Bij deze trainingen leerde hij ontzettend veel, wat al gauw in zijn prestaties tot uiting kwam. Al in 1933 werd hij derde bij de Nationale Kampioenschappen en van de kernploeg was hij steevast de beste.

Bij de Wereldkampioenschappen in 1935 te Oslo behaalde hij de 2e plaats op de 10 kilometer. Daarna behoorde hij lange tijd tot de tien beste schaatsers ter wereld.

Op de Olympische Spelen in Garmisch Partenkirchen, op 11, 12, 13 en 14 februari 1936 werd Jan Langedijk uitgezonden met nog vier Nederlanders. Dit waren Dolf van der Scheer, Lou Dijkstra (de vader van Sjoukje Dijkstra), Ben Blaisse en Roelof Koops. De concurrentie van de Noren (met Ivar Ballangrud) en de Finnen was bijzonder groot en bovendien kwamen ze op de korte afstanden in 't stuk niet voor. Jan Langedijk moest het vooral van de 5 en 10 km hebben.

*De uitgezonden Nederlanders in Garmisch Partenkirchen;
v.l.n.r.: Ben Blaisse, Roelof Koops, Jan Langedijk,
Lou Dijkstra en Jan Roos*

Op de 5000 m moest hij vroeg starten in verschrikkelijk slecht weer. Tot het eind van de middag stond hij nog steeds op de 2e plaats, dus zilver. Toen sloeg het weer plotseling totaal om en werd het stralend mooi weer. Een paar concurrenten moesten nog rijden en deze twee hielden Jan Langedijk van zijn zekere zilveren respectievelijk bronzen plak af. Dit alles met slechts 1,9 seconden verschil.

Olympisch begeleider Karel Lotsy was erg enthousiast over Jan zijn rijden maar vond het tegelijkertijd sneu dat hij door de weersomstandigheden verloren had. Lotsy liet uit eigen zak en plaquette maken gaf die aan de Oudkarspelenaar cadeau.

De speciale medaille die Karel Lotsy aan Jan Langedijk schonk (rechtsonder) met als opschrift: Herinneringsmedaille van Jan Langedijk. Gekocht door ploegleider Karel Lotsy voor zijn 4^e plaats op de 5000 meter. De kleine medaille boven vermeldt: Olympische Spelen 1936 Garmisch Partenkirchen. 4e op de 5000 meter, Deelnemersnummer 349. Linksonder is de Deelnemersmedaille van Jan Langedijk EK 1936 Davos, 8e op de vierkamp.

Ook op de 10000 m deed Jan Langedijk het voortreffelijk, maar ook hier moest hij als één der eersten aan de start verschijnen. Zodoende konden de andere rijders zich op hem richten. Toch werd het voor hem nog een zesde plaats. Zijn tijd was 17.43.7, voor tegenwoordige begrippen een lachertje, maar toen een prestatie van formaat. Op de Olympische Spelen kreeg iedere deelnemer een nummer. Voor zijn 4e plaats op de 5000 m kreeg Jan een medaille. Achterop staat daar zijn nummer 349 in gegraveerd.

Oorlogspech

Jan Langedijk had de pech dat de Tweede Wereldoorlog spelbreker voor zijn sport werd. In 1940, bij de Nationale Kampioenschappen werd hij Nederlands kampioen. Na de oorlog in 1947 werd hij op 37-jarige leeftijd nogmaals kampioen van Nederland. Was de oorlog er niet tussen gekomen dan had hij waarschijnlijk nog wel goede prestaties kunnen leveren op internationaal niveau.

In 1947 kwam hij er niet meer aan te pas. Hij was te oud geworden en had zijn tijd gehad. Maar de gemeente Langedijk zal hem blijven herinneren als een groot sportman.

Later bewoonde hij een boerderij aan de Noordervaart in de Schermer. Ik heb daar eens zijn prijzenkast mogen bewonderen. Het waren er vele tientallen die hij in zijn lange schaatsloopbaan bij elkaar gereden had.

Jan Langedijk op latere leeftijd

Bronnen: - Gegevens van Sportcentrum Papendal
- Eigen herinneringen

De Luizeknip

Inleiding

Als dat woord soms in een gesprek wordt gebruikt, kijkt een niet Langedijker je vreemd aan. Als je dan vertelt dat het Noordeinde van Oudkarspel zo werd en soms nog wordt genoemd, dan denkt men al gauw aan een luizenplaag die daar was uitgebroken. De werkelijke reden was heel anders. Als we het verhaal uit het verleden mogen geloven dan is het zo geweest dat er in vroeger dagen een herberg of pleisterplaats was aan het noordeinde van Oudkarspel, waar een herbergierster de scepter zwaaide. Ze droeg de naam van Louise Knip. U ziet de verbintenis al met haar naam. De naam Luizeknip is op die manier dan heel verklaarbaar. Er is ook nog wel eens gesuggerend dat de naam zou slaan op slechte kleigrond, luizige knipklei. De waarheid zal wel nooit officieel worden achterhaald. Wie een bezoek bracht aan de herberg op het noordeinde ging 'te Luizeknippen'. Ook de kermis die daar jaarlijks werd gehouden, werd zo genoemd en ook het gehele noordeinde kreeg die naam.

De Luizeknipper kermis

De kermis was in vroeger tijd, zo rond 1910 en daaropvolgende jaren, een der grootste van Langedijk en was bekend in de gehele omgeving. Ze trok daardoor ook veel volk van buiten het dorp. De voorbereidingen begonnen al ver vóór de datum der kermis, die gehouden werd op de vierde zondag in september, plus de daaropvolgende maandag en dinsdag. Ver daarvoor begon bijvoorbeeld de bakker al zijn inkopen te doen voor het bakken van spouwers (beschuitachtige anijsbollen) en bolussen en niet te vergeten de tulbanden. Het werd immers druk want iedereen kreeg familie of kennissen over de vloer. Er werd lekker gegeten en gedronken, dus moest er van alles in huis zijn. Voor de vrouwen een glaasje Samos, een wijnsoort die toen veel werd gedronken, of een glaasje brandewijn met boontjes (zo noemde men Boerenjongens). Ook een advokaatje werd door de vrouwen niet vergeten. Voor de mannen was er vaak iets sterkers. De eerder genoemde spouwers mochten zeker niet ontbreken. Het doorsnijden van zo'n spouwer was een lastig karwei. Eerst stak je een mes in de zijkant van de spouwer. Daarna blies je krachtig in de ontstane gleuf, waarna je voorzichtig de spouwer verder in twee helften sneed. Wie zo'n beschuitbol met anijszaad netjes en zonder te breken kon doorsnijden, kreeg met de kermis een vrijer. Het was bij de jonge meisjes dus een geliefd en secuur klusje wat echt bij de kermis hoorde.

Zoals gezegd kwam er veel familie, ook soms van veraf. Vaak bleven die slapen, wat in de betrekkelijk kleine behuizingen met niet veel slaapgelegenheid vaak een probleem was. Maar, nood maakt vindingrijk en een bedje op de vloer was gauw gemaakt. Zo zijn de zogenaamde 'kermisbedjes' ontstaan.

Het Noordeinde, dat met de kermis vol stond met kramen.

's Avonds ging men gezamenlijk naar de danszaal en werd het een groot feest. De ouderen zaten aan lange tafels op het toneel en keken toe hoe de jongeren zich vermaakten met dansen. Af en toe ging men een rondje over de kermis maken waar genoeg vertier was en ieder wel een vermaak vond wat hem of haar paste.

De diverse attracties waren over een tamelijk grote afstand verspreid. Het begon bij het café aan het noordeinde en ging in zuidelijk richting door tot aan de brug van de Kroonstraat. Wat er also stond aan evenementen was heel divers. Een kleine opsomming: snoepkramen, ijstentjes, een ringgooikraam, een schiettent, de zweefmolen, een vis- en fruitstalletje, de schommelschuitjes, een bioscoop, een circus en niet te vergeten de populaire koekhakkraam. Deze laatste werd later verboden omdat er kleine bijltjes bij werden gebruikt en het gevaarlijk werd. Het waren kleine bijltjes van 3 tot 4 cm waarmee een dun en taai stuk koek in de lengte moest worden doorgehakt. Wie dit in de minste klappen deed was winnaar en mocht de koek houden. De verliezer moest betalen.

Bioscoop en circus

De bioscoop was een uit losse onderdelen opgebouwde loods, met zeildoek afgedekt. In de beginperiode werden daar nog de zogenaamde stomme films gedraaid. Af en toe een stuk tekst in beeld, afgewisseld met filmbeelden. Vaak werd er piano gespeeld of werd een verduidelijkend woord gesproken over de inhoud van de film door een zogeheten 'explicateur'.

Op een open terrein, juist over de brug van de Kroonstraat, stond elk jaar een klein circus. Het was genaamd 'Circus Blanes', naar de eigenaar die Leendert Blanes heette. Het gezin Blanes overwinterde vaak in Oudkarspel, waar de kinderen dan ook naar school gingen en vader in de wintertijd werk vond in de zuurkoolfabriek van Hart. Na de winterstop werden ze weer artiest en veranderden in clown, paardendresseerder of muzikant.

*De Centraal Bioscoop. Voorheen altijd aanwezig op de Luizeknipper kermis. Voor de bioscoop staan links Jan Blokker en rechts Gert Hart, die samen het filmhuis exploiteerden.
(foto uit Ach Lieve Tijd West-Friesland)*

De kermis begon dan wel op zondagmiddag, maar enkele dagen daarvoor arriveerden de eigenaren van de diverse kramen en attracties. Bijna allen kwamen met een vracht-woonschuit. De kraam met de bijbehorende artikelen waren in het vrachtruim geladen en zelf woonden ze in het als woning ingerichte gedeelte, wat in onze ogen wel wat behelpen was. Ze trokken zo van de ene naar de andere kermis.

De cafés

In twee cafés werd muziek gemaakt en kon men dansen. Voor de duidelijkheid even de toen geldende namen. Het noordelijkste café was genaamd 'De Roode Leeuw' en heet nu 'De Knip'. Bij dit café was ook een doorrijstal (enkele jaren geleden verbrand) en daarin werden met de kermisdagen twee biljarts geplaatst. Het was met de kermisdagen de gewoonte om te biljarten om consumptiekaartjes. De hoogst biedende mocht spelen en de verliezer betaalde. In de herberg zelf kon men zich wagen aan de dans.

Het tweede café heette 'De Olifant' en is later gesloopt. Het stond maar enkele honderden meters verder naar het zuiden. Hoe het aan die naam kwam is moeilijk te zeggen, maar zeker niet door de grootte. Aanvankelijk is het een herberg geweest die ook dagelijks te bezoeken was, maar zo dicht bij elkaar staande cafés hadden denkkelijk geen bestaan. De eigenaar Piet Kuilman besloot om De

Olifant te sluiten en als woning te verbouwen en te verhuren. Er werden daarvoor wat voorzieningen getroffen en wat uitneembare houten wanden in geplaatst om het af te scheiden van het zaaltje. Dat uitneembare had wel degelijk een doel. Met de kermis moest het gezin van Mart Kramer, die daar woonde met vrouw en vier kinderen, er uit. Ze moesten een ander onderkomen zoeken en konden na de kermis weer terugkeren. De losse schotten werden er dus uitgehaald en het geheel weer omgetoverd in een zaal met een toneel waar gebiljart en gedanst kon worden.

Links de herberg 'De Roode Leeuw' met de doorrijstal voor paardenwagens. Op de muur van de stal een gemeentelijk aanplakbord.

Annie Kramer, een dochter van Mart, weet zich dat alles nog goed te herinneren. Vader en moeder bleven in een gedeelte van dat huis, waar een bedstee was, slapen. De kinderen gingen naar familie of een kennis. Zelf ging Annie naar een oom en tante die maar twee huizen verder woonden. Vader Kramer was vaak bij Kuilman in dienst en met de kermis druk aan het bedienen en regelde het kermisgebeuren in De Olifant. Er waren wel duidelijke afspraken gemaakt over de gang van zaken en ook de huishuur was daarop afgestemd.

In het midden, het witte gebouw, was café 'De Olifant'

Vertier

Het was de gewoonte dat er op de maandag van kermis een toneelstuk werd opgevoerd. In de regel was dit een kluchtstuk dat wel bij de kermis paste.

Soms werd er een ander soort voorstelling gegeven, zoals bijvoorbeeld Daan Pool. Dat was in die dagen een graag geziene artiest. Vooral zijn optreden als Westfries boerenmannetje was een klapstuk. De maandagmiddag werd ook wel benut om iets te organiseren, zoals het prijsdansen. Het ging daarbij om het echte stijldansen.

Sparen voor de kermis

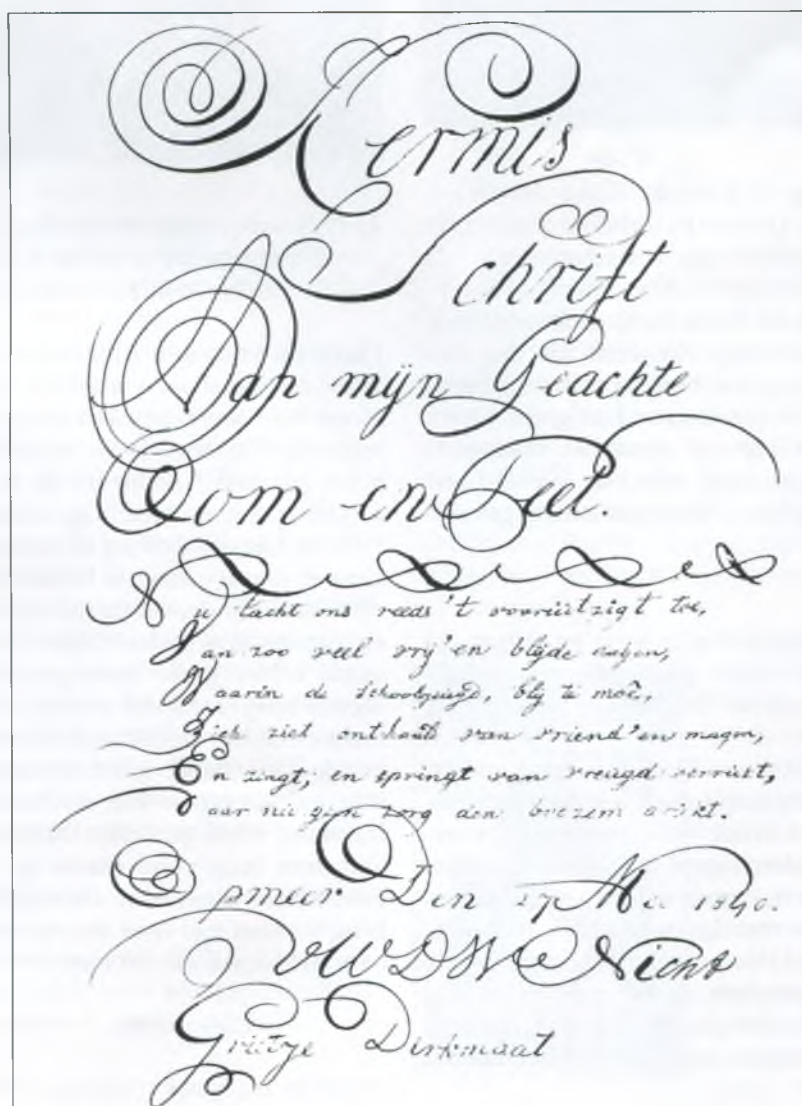
Was er wel geld voor de kermis? Hoewel veel mensen in die tijd arm waren, was er toch altijd wel wat opzij gelegd voor de kermis. Er werd op één of andere manier toch voor gespaard. Ook was het de gewoonte dat de jonge mannen, die na hun schooltijd gingen werken en een bepaald weekloon ontvingen, met daarnaast een bedrag aan kermisgeld, dat dan met de kermis werd uitgekeerd. Uit nog vroeger dagen dateren de kermisbrieven. Dat waren brieven met mooi opgestelde teksten en veel goede wensen.

De brieven werden aan opa's en oma's, ooms en tantes aangeboden. De aanbieder van zo'n brief kreeg dan een kermisfooi. De Stichting Langedijker Verleden bezit een aantal van deze kermisbrieven.

Verloop van de kermis

De eigenaar van de twee herbergen, Piet Kuilman, was de opvolger van Piet Lek. Deze stond te boek als schilder en herbergier. Kuilman, die herbergier en metselaar was, verkocht zijn cafés aan Klaas de Hart, die afkomstig was uit Abbekerk. Hierna dreef Jan Dekker het café 'De Roode Leeuw' en werd 'De Olifant' verkocht en kreeg een andere bestemming. Door meerdere omstandigheden werd de kermis steeds minder. Het oude café De Olifant werd niet meer gebruikt en er kwamen steeds minder attracties. Het is later meer een gezellig feestje geworden van de mensen die daar woonden. Dit is zeker een goede gewoonte om de onderlinge band te verstevigen, maar van kermis kan men nu niet meer spreken.

Bronnen: -Eigen archief en herinneringen
-Mededelingen van mevr. A.Klinkhamer-Kramer

De Langebalkbrug

Toen in 1629 de polder Heerhugowaard werd drooggelegd en er een ringvaart rond deze polder werd gegraven, werd de Langebalkbrug gebouwd. Deze verbond de Koog van Zuid-Scharwoude met de Zuidscharwouder polder. Dit was een stuk drooggefallen land in het grote meer 'De Waerd' en door Zuid-Scharwouders ingedijkt. De toegangsweg naar deze brug was maar een smal voetpad, dat de naam droeg van Kerkepad. In de volksmond werd het evenwel 'de Kerkewoid' genoemd. Ook toen de weg er al jaren lag bleef de naam Kerkepad gehandhaafd. Pas later vond hernoeming plaats in Langebalkweg.

Zuid-Scharwoude. Kerkepad

Links het oorspronkelijke smalle Kerkepad. Rechts de voor rijverkeer bestemde straatweg. De twee huisjes links zijn aan het begin als enige overgebleven van deze bebouwing.

Een smal voetpad dus en, zo dacht men, we kunnen volstaan met een smalle voetbrug. Zo werd die dan ook gebouwd. Een smalle brug, ter breedte van een brede balk, met aan weerszijden leuningen. Een groot aantal jaren zal dit zo geweest zijn en werd het voldoende geacht. Het smalle voetpad werd zelfs nog verhard met ook alweer smalle betonplaten. Maar dat laatste gebeurde pas in 1925.

Het onderhoud

Natuurlijk is er onderhoud aan zo'n brug en zolang dit zich beperkte tot wat teer en een paar spijkers, werd dit door het polderbestuur van de Zuidscharwouderpolder betaald.

Toen echter in februari 1904 een fikse aanvaring plaatsvond werd eens zorgvuldig nagekeken wie de eigenaresse was van de brug, en dus in het onderhoud moest voorzien. Diverse notulen werden nageplozen, maar dit leverde geen resultaat op, dus ook geen eigenaresse. Van een contract, dat met de bouw zou zijn opgemaakt, was niets bekend. Tot 1908 onderhield de polder Zuid-Scharwoude de brug en droeg de gemeente dertig gulden bij. Nu moest er een oplossing worden gezocht om uit de onkosten te komen. Wat doet men in zo'n geval? Nou, net als

heden ten dage, een commissie vormen natuurlijk. Het was vroeger echt niet anders dan tegenwoordig. Deze commissie kwam tot een conclusie en wel de volgende. Een instelling die toezicht hield op de sloten en bruggen en welke 'de banne' was genaamd, zou f 75,- bijdragen. De eigenaresse van veel polderland in de Zuidscharwouderpolder, Mej.Schouwenburg droeg f 242,50 bij. De ANWB schonk f 100,- en de Heer van Zuid-Scharwoude, Mispelblom Beijer f 65,-. Het gemeentebestuur van Zuid-Scharwoude besloot hierna in het jaar 1912 tot de bouw van een ijzeren voetbrug voor rekening van de gemeente, die hierna ook zou zorgen voor het verdere onderhoud.

In 1912 werd een ijzeren voetbrug gebouwd op de plek van de houten voorganger. Links het huisje van molenaar Hart en rechts de in 1934 verbrande kotmolen 'G'.

Plannen voor een nieuwe brug

Voor de kanalisatie van het traject Alkmaar-Kolhorn moest veel werk worden verzet. Provinciale Waterstaat legde de Westergweg aan, maakte het fietspad op de dijk beter, plaatste hekken bij de huizen en verbreedde de ringsloot van de Heerhugowaard. Hierdoor geraakte in 1936 de Langebalkbrug in verval. Het was de bedoeling om een nieuwe brug te bouwen, maar dan wel voor het rijverkeer, aangezien de ijzeren brug slechts voetgangers en fietsers kon toelaten. Door de oorlog 1940-1945 ontstond echter grote vertraging in de bouwplannen. De ijzeren brug werd wel in 1942 al afgebroken en de overtocht over het kanaal was alleen nog mogelijk met een pontje dat tijdelijk werd ingesteld. Totdat er, in afwachting van de bouw van een betonnen brug, een houten hulpbrug werd gemaakt. De aanbesteding tot het maken van deze brug vond plaats op 16 september 1948 door Provinciale Waterstaat. De nieuwe Langebalk moest een brug worden met twee overspanningen van 15 meter, één over het kanaal en één over de Westergweg.

Een houten noodbrug werd gebouwd als tijdelijke verbinding in het Kerkepad. Een soortgelijke noodbrug verving ook de Langebalk. Er kwamen veel foto's boven water toen mevrouw Marja de Wijn-Schipper uit Delft bij ons kwam met een fotoboek met daarin foto's van de bouw van de Langebalk, de aanleg van de Westerweg en verhoging van de Waarddijk. Haar vader, Gijsbertus Hermanus Schipper, opzichter bij Prov.Waterstaat, was destijds bij deze werkzaamheden betrokken.

De houten hulpbrug, die in de laatste oorlogsjaren was geplaatst, werd levensgevaarlijk. Wat was het geval? Door het grote gebrek aan brandstof werd alles wat maar kon branden opgestookt. Honderden bomen sneuvelden en ook hekken en palen werden niet gespaard. Ook de leuningen en zijplanken van de hulpbrug moesten het ontgelden. Hierdoor ontstonden er soms heel gevaarlijke situaties.

De opening

Uiteindelijk is de brug gereed gekomen, tegen voor die tijd hoge kosten. De aanneemsom was f 250.000,-. De opening vond plaats op 6 januari 1950 en werd verricht door de commissaris van de Koningin, in die tijd J.E. Baron de Vos van Steenwijk. Zeer veel genodigden waren hierbij aanwezig en het werd gezien als een zeer belangrijke gebeurtenis voor de gehele regio en voor Langedijk in het bijzonder.

Op 6 januari 1950 werd de nieuwe Langebalk geopend door de Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, J.E. Baron de Vos van Steenwijk. Aanzien van de Langebalk direct na oplevering

Nu, in het jaar 2000, zeggen we, hadden ze toen de brug maar wat breder gemaakt. Maar achteraf praten is zo makkelijk.

Om het voor de fietsers wat makkelijker te maken werd in de jaren '80 een fietspad aangelegd langs de Langebalkweg, aansluitend op een fietspad langs de Hasselaarsweg. Aan de zuidzijde maakte men toen een aparte stalen fietsbrug naast de al bestaande betonnen Langebalk. Hierbij verdween de inmiddels ruige begroeiing naast de brug. Ook de ooit aangelegde betonnen trappen werden toen verwijderd. Wel kun je nu vanaf de fietsbrug direct op het fietspad komen.

De Langebalk vlak voor de aanleg van de fietsbrug, gezien vanuit het zuiden.

Via deze betonnen trap kwam men vanaf het brugdek langs de Westerweg. Hier zitten Cor Oudendijk en moeder Trien op de trap in 1961

De fietsbrug met afgang naar het fietspad in 2000. Vlak voordat men de Pannekeet zou gaan bouwen.

De eerste Indische Nederlanders in Langedijk

Tegenwoordig kijken we niet vreemd meer op als we iemand zien lopen met een donkere huidskleur. Toen echter begin jaren '50 grote groepen Indische Nederlanders naar Nederland kwamen keek men daar vooral op het platteland wel van op. De familie Van der Zon Brouwer vestigde zich uiteindelijk in Noord-Scharwoude. Uit het navolgende verhaal van Betty van der Zon Brouwer blijkt dat de overgang van Indonesië naar Nederland niet altijd makkelijk is verlopen. Toch zijn Gustaaf Leopold van der Zon Brouwer, zijn vrouw Elisabeth Ramsche en hun kinderen volledig in de Langedijker bevolking opgenomen. Vader en moeder zijn inmiddels overleden maar veel nazaten wonen nog in Langedijk. We laten Betty hier aan het woord.

De Nederlandse achternaam Van der Zon Brouwer is afkomstig van mijn vaders opa, die uit Den Haag kwam. Hij heette eigenlijk Van der Zon, maar is opgevoed door pleegouders die Brouwer heetten. Uit dankbaarheid heeft hij later die naam aangenomen. Hij trouwde met een Friezin en hun zoon begon in Nederlands Indië een rubberplantage.

Nederlands Indië

Mijn moeder, Elisabeth Ramsche, is geboren op Sumatra, mijn vader, Gustaaf Leopold van der Zon Brouwer, op Java.

Elisabeth (Bet) Ramsche en Gustaaf Leopold (Paul) van der Zon Brouwer, pas getrouwd

De vader van mijn moeder was in het leger. Af en toe werden ze overgeplaatst, en zodoende kwamen ze op Java terecht.

Mijn moeder werkte eerst als tabakproefster en op de administratie van een sigarettenfabriek. Later werd ze gevangenisbewaarster.

Mijn vader was in het leger, marcheerde vaak langs die gevangenis en kwam ook weleens gevangenen afleveren. Zo hebben ze elkaar ontmoet. Mijn moeder was toen zeventien.

In 1937 zijn ze getrouwd en ze woonden daarna in verband met het werk van mijn vader in verschillende plaatsen, zoals Malang, Bandoeng, Buitenzorg (dat heet nu Bogor) en Djakarta, waar ik ben geboren.

Vader was onderofficier van het K.N.I.L. (Koninklijk Nederlands Indisch Leger).

Moeder had een bedrijfje in "bedjak", een soort riksja's (taxi-bedrijf). In het huishouden hoefde ze niets te doen, ze deed de administratie van het bedrijfje, en we hadden personeel om te koken en schoon te maken.

De Tweede Wereldoorlog en Soekarno

Vanwege de Tweede Wereldoorlog, werd mijn vader krijgsgevangen gemaakt en door de Japanners naar Birma gestuurd, om daar aan de spoorweg te werken. Mijn moeder kwam met vier kinderen (George, Wies, Erna en Esther) in een concentratiekamp op Java terecht (ik ben zelf in 1946 geboren).

Door het bombardement op Nagasaki eindigde de oorlog en in augustus 1945 is m'n vader teruggekomen. Hij moest de draad weer oppakken, maar alles was veranderd.

Soekarno kwam aan de macht en alle Indische Nederlanders moesten weg, dus wij ook. Wij zijn natuurlijk Indisch, maar we werden gezien als Europeanen; we zaten op een Europese school, we spraken Nederlands en dat kwam omdat mijn vader in het leger was. Iedereen die voor de Nederlanders werkte, werd als pro-Nederlands gezien.

Je kon Indonesiër worden maar dan moest je een Indonesische achternaam aannemen. De Nederlandse taal werd afgeschaft, je mocht geen Nederlands meer spreken. De vier kinderen moesten naar een andere school en ze moesten Maleis praten.

Ook werd alles, wat met het Nederlands Koningshuis te maken had, verbrand.

Toen de Japanners weggingen, moesten we in het concentratiekamp blijven omdat de Indonesiërs ons naar het leven stonden. De Japanners hadden juist de pro-Nederlanders opgepakt. We konden dus geen kant op. We zijn eerst bij familie ingetrokken.

Elke keer als we naar school werden gebracht, werd de bedjak gestolen.

Volgens Esther, werden we ook een keer bekogeld met stenen. Op een keer, toen de school was afgelopen, kwam de bedjak-man niet, hij durfde niet meer.

Een ander voorval: m'n broer George, Wies en Erna gingen met m'n moeder 's morgens naar de kerk.

Betty bij haar moeder op de arm, daaronder v.l.n.r.: Esther, Erna, Wies en George, opname uit 1946

Voor hen liep een echtpaar. Opeens kwam er iemand met een geweer en die meneer van dat echtpaar werd zo neergeknald.

Naar Nederland

Mijn moeder zei: "Wij vertrekken." (zij en de kinderen). Ze heeft haar bedrijfje verkocht. Mijn vader kon zijn werk niet meer uitoefenen. Hij moest kiezen: daar blijven en Indonesiër worden, of naar Nederland gaan. Echt kiezen kon echter niet, je werd toch gezien als een verrader. Dus moest hij wel mee, terwijl hij niet wilde.

Zo waren er heel veel gezinnen die weg moesten.

In februari 1952 zijn we op de boot gestapt, George was toen 14 en in 1951 was Hans geboren. Ik kan me nog herinneren, dat we aardappelen te eten kregen en bloemkool, en een sinaasappel, omdat de Koningin jarig was. De boot heette de 'Willem Ruis' en de reis duurde twee maanden.

In Hoek van Holland werden we opgevangen en naar Bergen naar het Oranjehotel aan de Breelaan gebracht. We hebben daar bijna een jaar gewoond. Alles hebben we zelf bekostigd (ook de bootreis).

Bergen

De kinderen gingen naar school bij de Ursulinen op de Loudelsweg. Na een jaar zei men van de gemeente Bergen, dat we nog een jaar moesten wachten, er werden 3 vrijstaande huizen gebouwd aan een zijweg van de Oude Bergerweg, voor 3 of 4 duizend gulden... M'n moeder wilde echter niet nog een jaar in het hotel blijven, er was totaal geen privacy. Toen zeiden ze, dat er in Langedijk ook nog huizen werden gebouwd, daar mochten ze gaan kijken. Mijn vader vond het zó klein, maar mijn moeder zei: "We zien later wel, als we maar vast iets

voor onszelf hebben." We werden begeleid door een gemeente-ambtenaresse uit Bergen.

Langedijk

De ambtenaresse uit Bergen heeft ons in Langedijk een beetje de weg gewezen.

Het huis in de Mauritsstraat was helemaal ingericht door de gemeente, maar we moesten het wel terugbetalen.

Wies, Erna en Betty in 1951 voor het huis in de Mauritsstraat

In 1953 kregen we ook kleren, want vanuit Indië had mijn moeder alleen handbagage meegenomen. We hebben kleren gekregen vanwege de watersnoodramp in Zeeland, ze hadden daar nog van over. Ergens in Broek op Langedijk konden we het ophalen. Mijn vader heeft twee jaar niet gewerkt, hij had zijn pensioen. Er waren hier vlakbij echter nog veel akkers, en ze vroegen hem wel eens om te helpen met aardappels rooien. Op een dag kwam er een ambtenaar vertellen, dat er werk was bij houthandel Eecen. Dat heeft hij toen maar gedaan, er waren inmiddels zeven kinderen. Maar hij had het heel erg moeilijk, de overgang van Indonesië naar hier was zo groot. Maar hij heeft zich er bij neergelegd. Bij Eecen was hij schuurder bij de Ezo-keukens. In 1954 is Martha nog geboren.

Foto uit 1956. Boven v.l.n.r.: Wies, Erna, George, Esther en Rob. Daaronder: Betty, pappie, Hans, mammie en Martha

Accepteren en aanpassen

Wij kregen van onze ouders mee : niet zeuren en accepteren zoals het komt. Mijn vader was nogal streng, we moesten erg beleefd zijn tegen iedereen.

We waren de eerste Indische Nederlanders in Langedijk. De burens hebben ons heel goed geholpen en wij hebben ons zo goed mogelijk aangepast. Marie Grootjes, van de overkant, heeft mijn moeder overal in bijgestaan; de kachel aanmaken bijvoorbeeld, dat lukte haar maar niet. Buurvrouw vertelde dat maandag wasdag was en dat je de ramen elke week moest lappen. Mijn moeder kon ook niet koken, dat had ze nooit geleerd. Rundvlees liet ze veel te kort sudderen en de aardappels waren niet gaar. Wies en Erna deden ook veel in het huishouden. De tuin werd altijd netjes gehouden, dat moest voor de burens. Tegen ons allemaal zei mijn moeder altijd: "Je bent nu in Nederland, dus aanpassen."

We werden heel goed behandeld, we werden geaccepteerd en het was veilig hier. We hadden heel veel bekijks op school, maar niet zo dat het vervelend was. Erna heeft de kolen uit het vuur gehaald voor ons. Ze kreeg op de nonnenschool vaak ergens de schuld van. Dan moest mijn vader weer komen. Ik denk dat het kwam omdat ze meer opviel. De andere kinderen hebben er geen last van gehad. De oudste kinderen waren al van de Lagere School af. Wies was op de kweekschool in Bergen en George zat op de L.T.S.. Esther zat op de Julia-Mulo in Alkmaar en Erna ging later naar de V.G.L.O.

Mijn vader was heel gek op rijst, dat was eerst moeilijk te krijgen. Maar hij heeft zich wel aangepast hoor. Hij ging bijvoorbeeld vissen als hobby. Eén keer kwam hij met heel veel vis thuis, dat had hij uit een fuik, maar wist hij veel dat dat van mensen was. Ik geloof dat politie Welle toen nog kwam. Als mijn vader met vis thuis kwam, ging hij die drogen op het dak van de schuur. We schaamden ons daarvoor want het stonk. Vis en ook groente kópen, deden we bij Hessing aan het Kerkepad (nu Langebalkweg). Ik moest van mijn vader ook altijd naar meneer Mulder van de Spoorstraat om kippen te halen, die ging mijn vader in de schuur slachten. We hebben ook een keer 8 konijnen bij hem opgehaald, die ging hij dan vetmesten, maar niemand van ons wilde het eten. Meneer IJff* haalde altijd de huur op. We hadden een gasmeter, daar moest je dubbeltjes in doen.

Mammie tussen twee tantes op het veilingterrein van Noord-Scharwoude in 1958.

Onder v.l.n.r.: Martha, Rob, Hans en Marthie Grootjes

* Jan IJff hierover: Toen ik op een keer de huur kwam ophalen, zei mevrouw v.d.Zon Brouwer: "Ik heb het geld niet, maar lust u misschien een whiskey? Dat hebben we nog over van Esthers verloving".

Mijn voorganger, veldwachter Prins, maakte mevrouw v.d.Zon Brouwer weleens bang, met de mededeling: "Als u de huur niet betaalt, vertel ik het aan de burgemeester. Later vertelde ze me: "Ik kwam de burgemeester tegen en ben in een grote boog om hem heen gelopen."

Vriendinnetjes

Ik had veel vriendinnetjes, zoals Ellen Kramer van de zuurkoolfabriek, daar mocht ik heel vaak eten. Het eten daar vond ik veel lekkerder dan thuis. En Riet Groot uit de Oosterstraat, haar moeder kon ook lekker koken. Nu zegt ze (ik ben nog steeds met haar bevriend): "Vond jij dat lekker eten wat mijn moeder maakte, die rooie kool?" Ik kwam ook bij Nel Hink aan de Laanweg. Dan ging ik bij haar achterop, ze had zo'n fiets met blokken op de trappers. Ik vond dat schitterend.

Ik was eigenlijk altijd bij iemand anders, maar mijn moeder maakte zich nooit zorgen en ik was altijd op tijd thuis, om 5 uur moesten we aan tafel.

Op een dag kwam er een meisje van een jaar of 15 op Erna af, dat was Vrouwke Bakker, die vroeg: "Wil je met mij vriendin zijn?"

Toen zei Erna: "Wat voor geloof heb jij, ik ben katholiek." Vrouwke zei: "Ik ben niks."

"Oh, dan is het goed."

Als ze gereformeerd was geweest, was het niet goed geweest. Ze hebben nog steeds contact...

Betty in 1961, met links Riet Groot en in het midden Ria v.d. Gragt op de brug van de Willem de Zwijgerstraat

Uiteindelijk toch een goed besluit

Mijn vader was hier toch wel gelukkig. Op zijn manier heeft hij toch wat van zijn leven gemaakt, om niet aan dat (oorlogs)verleden te hoeven denken. Hij was een heel gesloten man, ik accepteerde hem zoals hij was. Mijn ouders waren beiden niet verbitterd, ze namen het leven zoals het was. En we hadden dr.Manjoero, daar konden ze Maleis mee praten.

De families Van Kerkhoven en Tinga kwamen na ons hier wonen. Ze gingen met elkaar om maar hadden het nooit over Indonesië of de problemen die ze hier tegenkwamen (dat doe je niet).

Pappie en mammië in 1966.

Mijn ouders zijn nooit meer teruggegaan, hebben ook niet de behoefte gehad. En ze hadden ook familie hier: mijn vader had drie broers en twee zussen. Eén jongere broer is in Indonesië gebleven, maar leeft daar onder erbarmelijke omstandigheden. Ze hadden beloofd dat hij een goede werkkring zou krijgen enz., maar er is niets van terechtgekomen. Als laatste op de lijst staan en dan pas werk krijgen. Dat soort dingen overkwam hem. Want hij was toch een verrader geweest... Dus uiteindelijk was mijn vader blij dat mijn moeder toen die beslissing heeft genomen.

Tot zover het uitvoerige verhaal van Betty van der Zon Brouwer. In tegenstelling tot haar ouders, die nooit meer in Indonesië zijn geweest, hebben Betty en haar zus Wies in maart 2001 een bezoek gebracht aan het land van hun 'roots'. Samen met hun echtgenoten hebben zij gezocht naar de plaatsen waar de familie Van der Zon Brouwer heeft gewoond. Drie woningen bleken nog te bestaan. In Bandoeng op Java vonden zij dit huis.

Het bord van Bak

In 't Regthuis hangt een blauw herdenkingsbord ter gelegenheid van het 60-jarig huwelijk van Abram Bak en Maartje Vredenburg. Dit heuglijke feit vond plaats op 15 juni 1939.

Een huwelijk dat zo lang stand heeft gehouden verdient het om na zoveel jaren wat nader belicht te worden.

Het herdenkingsbord uit 1939

Abram (Bram) Bak werd op 30 april 1855 in Broek op Langedijk geboren als zoon van Cornelis Bak en Maartje Kruk. Vader Cornelis was landbouwer, niet verwonderlijk in die tijd. Maartje Vredenburg kwam uit Zuid-Scharwoude. Zij werd op 7 juli 1857 in het gezin van de koopman Aldert Vredenburg en Maartje Balder geboren. Maartje moet ter wereld gekomen zijn vlak bij de smederij van Boon. Nu ongeveer op de plek van tandarts Van Binsbergen, Dorpsstraat 414. Opa Cornelis Vredenburg, die ook koopman was, woonde er vlak naast.

Op 15 juni 1879 vinden we de huwelijksacte van Abram, die dan als landbouwer te boek staat en zijn aanstaande Maartje. Bij het huwelijk zijn de ouders van Abram aanwezig en de vader van Maartje. Moeder Maartje Balder is dan al overleden. Als getuigen zien we de broers Cornelis en Jan Wagenaar, respectievelijk 39 en 37 jaar oud, de oudste wonende te Broek, de jongste in Zuid-Scharwoude. De beide broers zijn 'broeders ter halven bedde' van Abram. Moeder Maartje Kruk is als weduwe ooit hertrouwd met vader Bak.

Als andere getuige komt allereerst uit Schagen Cornelis Vredenburg opdagen, de zes jaar oudere broer van Maartje. Tot slot is Jan Rol, getrouwd met Grietje Vredenburg, de vierde getuige. Het paar wordt in de echt verbonden door burgemeester Van Bommel van Zuid-Scharwoude.

Abram en Maartje namen hun intrek in het huis met het nummer 5, dus vlak bij de Broekerbrug in Zuid-Scharwoude. Zij zouden daar een kleine zeven jaar blijven wonen. Hun huwelijk werd vooralsnog niet gezegend met kinderen.

Abram Bak met zijn vrachtwagen.

Op 14 april 1886 verhuisden Abram en Maartje naar Oudkarspel, waar op nummer 100 een vrachtrijderij werd gestart van Langedijk op Alkmaar. Of het in de Oudkarspeler lucht heeft gezeten of in het vrachtrijden, maar op 11 maart 1888 werd hun dochter Marie geboren. Meer kinderen hebben zich niet aangediend.

Kort na de eeuwwisseling besloot Abram de vrachtrijdersbaan op te geven en het gezin vertrok naar Koedijk. Daar kwam het café 'Welgelegen' te koop. Eind april, begin mei 1901 werd Abram kastelein aan de Kanaaldijk 154. Naast het café gaf het houden van commensaals (kostgangers) nog wat extra inkomsten. We treffen geregeld in het bevolkingsregister een paar Groningers aan, zoals de onderwijzer Hendrik Derk Nanninga uit Uithuizermeeden en Hessel Jongsma uit Nieuwe Pekela. Toen Abram 65 jaar was vond hij het kennelijk welletjes en besloot om het café te verkopen. Ene Cornelis Bakker werd de nieuwe kastelein. Momenteel is het geen café meer. De laatste kastelein was D. Butter. In de jaren zestig was het evangelisatiegebouw en thans behoort het toe aan aannemer Boersma.

Het huisje waarin de familie Bak en later Marie heeft gewoond

Abram, Maartje en dochter Marie keerden op 13 december 1920 terug naar Zuid-Scharwoude. We vinden ze terug op B80, hetgeen overeenkomt met het adres van de NH pastorie (nu Plaisier). Het is bekend dat een deel van de pastorie door anderen werd bewoond. Dochter Marie, die in het café op Koedijk meehielp, oefende intussen het beroep van baker uit. De laatste levensjaren woonde de familie Bak in een klein huisje, vlakbij waar nu de doorbraak bij sigarenzaak Schoenmaker is.

Maartje Vredenburg overleed op 9 juli 1941 op de leeftijd van 84 jaar. Abram overleefde haar nog een paar jaar en stierf kort na de bevrijding op 13 mei 1945.

Hij werd 90 jaar oud. Dochter Marie, die zoals gezegd het beroep van baker heeft uitgeoefend, verhuisde op latere leeftijd naar het oude Buitenzorg in Oudkarspel. Zij overleed op 19 december 1972. Haar huisje werd vanwege de verkaveling en de aanleg van de kruising Oostelijke Randweg/Geestweg gesloopt, maar toen werd het inmiddels al door anderen bewoond.

Bronnen: -Geb.- huwelijks- en overl.registers Rijksarchief Alkmaar.

-Mededelingen van de heer D.van der Wielen te Koedijk.

door Cor Oudendijk

Lotelingen

Bijgaande foto kregen wij van Jeroen Tromp uit Castricum uit de nalatenschap van zijn vader. De foto moet genomen zijn aan het einde van de jaren '20. Het groepje jongemannen was net voor 'de keur' geweest, oftewel gekeurd voor militaire dienst. Het lotingsbriefje werd na afloop op de pet gestoken.

We zien op deze foto achteraan v.l.n.r.: 1. Nico Sneekes, 2. Adriaan Bruin, 3. Siemen Tromp, 4. Piet Volkers, 5. Freek Berkhout. Vooraan zitten: 1. Henk Erades, 2. Maarten Slooves, 3. Jan de Boer, 4. Klaas Borst, 5. Jacob Paarlberg, 6. Cor Kos.

De bouw van de R.K. kerk St. Joannes de Doper

'Bestek en voorwaarden, waarnaar door het R.K. Parochiaal Kerkbestuur van den H. Joannes den Dooper te Langedijk, gemeente Noord-Scharwoude, zal worden aanbesteed. Het bouwen van een kerk, toegewijd aan den H. Joannes den Dooper, met sacristie en toren, afsluithek, tuinmuur en bijbehorende werken, op een terrein ten Noorden der bestaande R.K. Kerk en Pastorie, in de gemeente Noord-Scharwoude, bisdom Haarlem'

Dit was 't begin van een bestek van architect P.J. Bekkers, die in 1905 de opdracht kreeg een nieuwe R.K. kerk in Noord-Scharwoude te bouwen. Dit bestek werd ons ter hand gesteld door één van onze donateurs, de heer J. Banis uit Zuid-Scharwoude. Later kwamen wij door de familie Kardinaal nog op het spoor van de blauwdruk met daarop de handtekeningen van de betrokkenen.

Nu is een bestek over 't algemeen geen boeiende lectuur om te lezen. Toch werpt het verhaal enig licht op de bouwwijze uit die tijd en over de prijzen en verdiensten van de mensen uit het begin van de twintigste eeuw.

Waarom een nieuwe kerk?

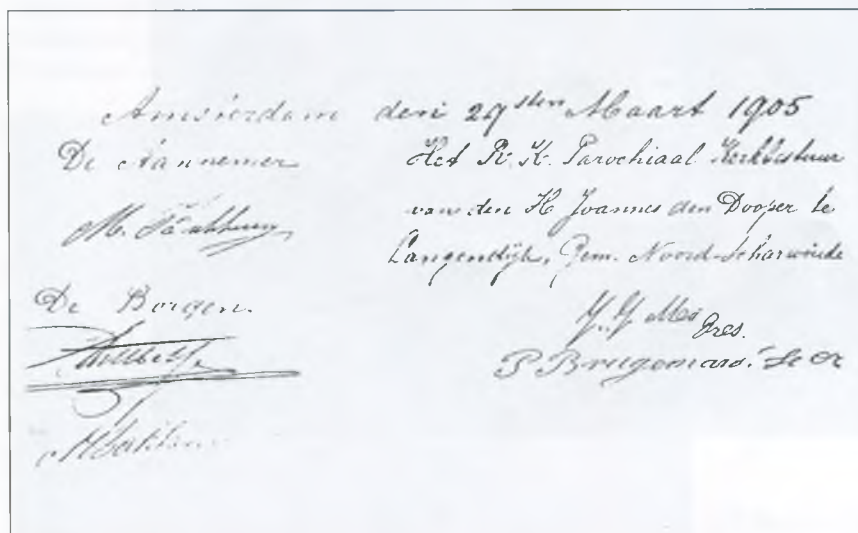
De oude kerk verving de houten kerk uit 1770. Dit moet tussen 1808 en 1814 zijn gebeurd. Dit gebouw, dat stond op de plek waar nu het ontmoetingscentrum staat, was eigenlijk een noodkerk en al heel gauw vertoonde deze kerk allerlei gebreken. In 1856 was deze stenen kerk nog uitgebreid met twee transepten, maar het bleef lapwerk. Al in 1860 begon men over een nieuwe kerk te denken, maar door allerlei oorzaken kwam daar voorlopig niets van. Pastoor Nabbeveld bleek wel in staat om geld bijeen te krijgen, maar pastoor speculeerde ook graag met onroerend goed. Het fonds t.b.v. de nieuwe kerk bleek bij hem niet in goede handen. De gemeentenaren vroegen de bisschop dan ook 'met alle respecte voor den ijver die zijn eervoorde hier onder ons aan den dag legt' hem over te plaatsen. Dit gebeurde in 1880 daadwerkelijk.

Pastoor J.J. Mes, afkomstig uit Middelburg, die 14 december 1880 naar Langedijk was gekomen, stichtte tegen het eind van de 19e eeuw een fonds voor een nieuwe kerk. Hij stortte zelf de eerste 5000 gulden. Pastoor Mes was blijkbaar een goede collectant want al op 8 maart 1905 kon hij de parochie meedelen dat het bestek klaar was en dat op 16 maart daaraanvolgend de aanbesteding zou plaatsvinden in de herberg 'De Schelvisch' van de heer Nicolaas van Kleef te Zuid-Scharwoude.

Het werk werd gegund aan de heer Bakkeren uit Princenhage, die voor het bedrag van f 126.400,- de laagste inschrijver was. Dit bedrag was exclusief de granieten pilaren, de hekken en de luidklokken met torenuurwerk. En hoewel de hele aanneemsom nog niet voorhanden was (f 125.000,- werd geleend tegen 4% rente) werd er toch begonnen. Op 26 juli 1905 werd de eerste steen gelegd door Deken H.A. Horning uit Alkmaar.

Het leggen van de eerste steen
door Deken Horning uit Alkmaar

De handtekeningen van de aannemer, de borgen, de pastoor en namens het kerkbestuur P. Brügemann, op de blauwdruk van de kerk, gedateerd 29 maart 1905

De stoomheimachine om de eerste palen de grond in te slaan.

De bouw

Tevoren werd een geheel houten fundering gemaakt. Hiervoor werden 851 houten palen van 9.00 m lengte, waaronder 12 proefpalen van 12.00 m ingeheid. Daarover kwamen kespen (dwarsbalken) van 15x25 cm en daar weer een vloer van 8 cm dik. De bovenkant van deze vloer kwam 2.00 m beneden de vloer van de kerk te liggen. Op deze houten constructie werd de hele kerk gebouwd. Voor tegenwoordige begrippen haast niet meer voor te stellen. In 1999 werd deze fundering nog geïnspecteerd door hier en daar wat op te graven. Alles bleek nog in prima conditie.

Het metselwerk in het bestek en met name de gewelven zijn een hoofdstuk apart. Enorme hoeveelheden stenen werden er gebruikt en alles werd nauwkeurig omschreven. Als je de kerk bekijkt, van buiten zowel als van binnen, dan zie je dat hier vaklui aan het werk zijn geweest. Dat stond ook vermeld in §39:

"De aannemer mag voor de uitvoering dezer werken geene andere werklieden in dienst houden, dan die volkomen bekwaam zijn voor het vak waarvoor zij worden aangesteld."

En verder: *"Vloeken, godslasteringen of het spreken van onzedelijke of dubbelzinnige taal is op het werk ten strengste verboden, evenals het hebben of gebruiken van sterke drank; elke ondergeschikte van den aannemer, die zich hieraan mocht schuldig maken, wordt onmiddellijk van het werk verwyderd en voor altijd den toegang ontzegd."*

Bouwwerkers hebben de naam nogal ruw in de mond te zijn en dat kon je bij de bouw van de R.K.Kerk natuurlijk niet hebben. 't Drankprobleem is in honderd jaar echter wel drastisch verbeterd.

Een deel van het personeel op de steiger van het in aanbouw zijnde koor

Een opmerkelijk feit is nog dat uit het bestek blijkt dat er nog geen waterleiding was aange-

legd. Dat kwam eerst in de jaren twintig. Sloopwater mocht natuurlijk niet worden gebruikt, omdat het verontreinigd was, dus moest er zuiver welwater voor de speciebereiding worden aangeboord. En omdat de waterleiding nog onbekend was werd er een regenbak gemaakt van 26 kubieke meter die al het water opving van het kerkdak.

De kolommen van Zweeds graniet was ook een verhaal apart.

10 stuks van 3,60 m, dik 65 cm

4 stuks van 3,60 m, dik 85 cm

6 stuks van 2,50 m, dik 50 cm,

In totaal 20 stuks van respectievelijk 3250, 5500 en 1325 kg per stuk werden door het kerkbestuur gekocht en geleverd. Ze moesten vóór 1 juli 1905 op het station in Alkmaar of Heer-Hugowaard aanwezig zijn, verpakt in kratten, dat wel. Daarna moest de aannemer zorgen dat ze onbeschadigd met paard en wagen op het werk kwamen en gesteld konden worden.

Telekranen waren nog niet uitgevonden en om ruim 62 ton over zand- en modderwegen naar Noord-Scharwoude te vervoeren was geen kleinigheid. Toch kwam alles onbeschadigd ter plekke en konden de pilaren op hun plaatsen worden gesteld, waarvan een mooie foto bewaard is gebleven. De pilaren, inclusief vervoer uit Zweden, kostten de Kerkerad f 9575,-.

't Hoofdstuk timmerwerk verraadt een enorme hoeveelheid werk, uitgevoerd in degelijk Amerikaans grenenhout. Alleen de spiltrap van 130 treden is al een hele klus en om in de torenspits te komen moest nog eens een trap van 60 treden worden gemaakt.

Stelposten waren er ook. Voor tegenwoordige begrippen een lachertje. Vier wijzerplaten van 1,50 m diameter met koperen cijfers kostte bijvoorbeeld f 400,-. De stelpost van het siersmeedwerk van 't ijzeren kruis met haan en bol van roodkoper, met fleuron (sierornament) op het transsepttorentje, het kruis op 't priesterkoor, de fleurons op

alle overige torenspitsjes en zes stel deurbeslagen bedroeg totaal niet meer dan f 1000,-.

De pilaren staan overeind. Grote publieke belangstelling van vrouwen met hul en boerenhoedje.

Ouderen zullen het nog wel weten. Aan de voor- en zuidzijde werd een zwaar smeedijzeren hek geplaatst, gevat in hardsteen en metselwerk wat later weer is weggehaald. Het hek was totaal 152 m lang en werd gemaakt van 43 kubieke meter beton, 23 kubieke meter hardsteen en 35 kubieke meter metselwerk. 't Kerkbestuur liet bij een plaatselijk smid het smeedwerk maken en betaalde hiervoor f 2150,-.

Uit de oude kerk werden ook nog enige zaken naar de nieuwe overgebracht. Dit betrof de preekstoel, de communiebank en vier beelden, de banken in het middenschip en het hoogaltaar in de noordelijke altaarkapel met een bestaand beeld. Al deze zaken zijn dus ouder dan de huidige kerk. Overigens zijn later diverse zaken alweer vernieuwd. Zo is het momenteel de vierde preekstoel die in gebruik is. De

oude preekstoel uit 1906 staat thans in het Aartsbisshoppelijk Museum te Utrecht.

Een preekstoeltafbeelding uit de kerk voorstellende 'Christus en de Samaritaanse'.

Algemeene voorschriften

Op het werk waren de Arbeidsvoorwaarden van 's Rijkswaterstaat van toepassing. Deze waren pas op 1 februari 1901 vastgesteld en een hele verbetering gebleken. Voortaan werd een bouwwerk volgens deze voorwaarden vervaardigd en ook eventuele geschillen werden volgens deze Arbeidsvoorwaarden geregeld. Wel was het zo dat een architect altijd aanvulling en/of toevoegingen toepaste.

Een mooie zin in dit verband staat aan het eind van §34: "Wanneer in het bestek of de tekening duisterheden mochten ontdekt worden, moet daarvan vóór de aanbesteding kennis gegeven en opheldering gevraagd worden, daar ná de aanbesteding vanwege den aannemer geene bedenkingen meer worden genomen." Met andere woorden, de aannemer was altijd de klos.

Een foto die kennelijk genomen is in de bouwkeet of het kantoor van de aannemer. Op de achtergrond is aan de wand een bouwtekening van de kerk te zien

Verplichtingen van den aannemer

De aanbesteding werd uiteraard gehouden onder R.K. aannemers. De aannemer moest vaklieden als werklieden in dienst hebben. Ook onderaannemers moesten bekwaam zijn en ongeschikten werden direct verwijderd. Dat kon toen nog.

Vóór zonsopgang en na zonsondergang mocht niet worden gewerkt, evenmin op zondagen en feestdagen van de R.K. kerk in het bisdom Haarlem. Gedurende november, december, januari en februari mochten geen metsel-, voeg- of stucadoorwerkzaamheden plaatsvinden, behoudens toestemming der directie.

De aannemer mocht geen lager loon dan het minimum loon, gebruikelijk in Langedijk, betalen. Overwerk voor het eerste uur werd met 10% en voor het volgende met 25% verhoogd. Langer werken dan van 's morgens 5 uur tot 's avonds 7 uur mocht ook niet. Dat waren werkdagen van twaalf uur, wat met goedkeuring van de directie mocht worden overschreden...

De aannemer moest al zijn ondergeschikten verzekeren tegen ongevallen. Een opzichter zou bijvoorbeeld bij overlijden of gehele invaliditeit f 4000,- vangen en f 3,- per dag bij tijdelijke arbeidsongeschiktheid tot werken. Maar ja, een CAO was toen nog niet uitgevonden. De aanbesteding vond plaats op donderdag 16 maart 1905 en al op 1 januari 1906 moest het bouwwerk geheel onder de kap en waterdicht zijn, behalve de torenspits.

De kerk nadert zijn voltooiing, met uitzondering van toren en spits; aanzicht oostzijde

Op 1 juli 1906 moest de kerk opgeleverd worden. Er zal dus wel een heel leger werklieden aan te pas zijn gekomen om het één en ander op tijd klaar te krijgen. Overschrijding van de oplevering kostte de aannemer f 25,- per dag. Om een indruk te krijgen wat een kerk bouwen in die tijd kostte, werd een hele lijst eenheidsprijzen vermeld waartegen de aannemer meer of minder werk moest leveren. Om enkele te noemen:

1 m3 grond ontgraven en aanvullen	f	0,35
1 m3 zand leveren en verwerken	f	1,00
1 m heipaal + heien	f	0,85
1 m3 metselwerk inclusief specie	f	18,00
1 m3 gewelven van beton	f	9,50
1 m2 plafonds inclusief schroten en riet	f	1,60
1 m3 hardsteen	f	190,00
1 m3 Amerikaans grenen voor balken	f	35,00
1 m3 eikenhout voor deuren e.d.	f	200,00
1 kg ijzeren balken	f	0,10
1 kg smeedwerk voor ankers e.d.	f	0,18
1 kg fijn smeedwerk voor kruisen	f	0,35
1 kg lood	f	0,22
1 m2 leien dak	f	1,60
1 m2 schilderwerk	f	0,70
1 m2 glas in lood	f	3,50
1 uur loon voor timmerlui/metselaars	f	0,25
1 uur loon voor opperman	f	0,20
1 uur loon voor steenhouwer	f	0,30

Uiteindelijk bedroegen de kosten f 165.348,-, een bedrag waarvoor tegenwoordig geen enkel huis meer te koop is in Langedijk. Maar met bovenstaande prijzen is dat ook wel te begrijpen.

De kerk kwam in april 1906 klaar en werd op 26 september van datzelfde jaar in gebruik genomen. Op 29 april 1907 werd de 'Kathedraal van 't Noorden', zoals hij later werd genoemd, door Monseigneur Callier, bisschop van Haarlem, ingewijd. Deze was de avond van 28 april daaraan voorafgaand ingehaald door 22 ruiters en 60 wielrijders.

Door 22 ruiters voorafgegaan arriveert Monseigneur Callier bij de nieuwe kerk

Drie dagen na de ingebruikneming, namelijk op 29 september 1906, werden de eerste dopelingen in de nieuwe kerk gedoopt. Het waren de tweelingzusjes Catharina en Cornelia Beemsterboer, dochters van Nardus Beemsterboer en Marijtje Mak. Op 4 november 1906 werd het eerste huwelijk ingezegend van Cornelis Dekker en Agatha Goudsblom.

De bouwpastoor Johannes Jacobus Mes, de man die gezorgd had dat deze kerk tot stand kon komen, overleed op 11 november 1906 op 68-jarige leeftijd. Hij was de eerste die vanuit de nieuwe kerk begraven werd.

Bronnen: -Bestek R.K. kerk

-West-Frieslands Oud & Nieuw 47e bundel, 1980, pag. 33 t/m 46

-Bouwtekening R.K. kerk

De familie Tuijn

Op 4 januari 1998 overleed Geertruida Marie Tuijn, beter bekend als Truus Tuijn. Hiermee kwam een einde aan het bestaan van de naam Tuijn in de gemeente Langedijk. Pieter Tuijn, geboren als boerenzoon te Warder, kwam in mei 1908 uit Edam naar Zuid-Scharwoude. Voordien was hij reiziger geweest in rookwaren bij de firma Geus in Alkmaar. Aan de Dorpsstraat 75 nam hij de kruidenierswinkel van Grietje Klingeler-Slesker over. Grietje, in 1887 weduwe geworden van metselaar Pieter Klingeler, eerder in 1873 al weduwe van Willem Wognum, was uit armoede destijds een kruidenierszaakje gestart. Zoals vaak het geval was, waren dergelijke winkeltjes eenvoudig van opzet. Grietje had wel een 'haalwijk', maar bracht geen boodschappen weg. Piet Tuijn zou dit wél gaan doen en hiermee startte in 1908 een periode van ruim een halve eeuw kruideniers- en rookwaren van Tuijn in Zuid-Scharwoude.

De voorzijde van de kruidenierswinkel van Tuijn. let eens op de zorgvuldig ingerichte etalage.

Pieter Tuijn werd geboren op 20 juli 1884 te Warder. Hij trouwde op 29 april 1908 met Margaretha (Gré) Govers te Alkmaar, die daar geboren was op 17 juli 1886. Piet was ook na zijn trouwen nog vele jaren reiziger in rookwaren bij de firma Geus in Alkmaar. Regelmatig reisde hij per fiets zijn klanten af. Cees Rutzen herinnert zich nog dat hij als kind vaak bij Tuijn op schoot zat als die zijn moeder bezocht in Nieuwe Niedorp, waar zij een sigarenzaak runde. Overigens waren rookwaren een duidelijke voorkeur voor hem. In 't Regthuis hangt nog een foto met

daarop Piet Tuijn in een door hem ingerichte stand op een middenstandstentoonstelling. Hij is daar omgeven door louter reclame en sigaren van Hendrick Hudson en won hiermee een prijs voor de goede presentatie. Hij won dan ook vaak prijzen met etalagewedstrijden. Op 29 mei 1910 werd in Zuid-Scharwoude hun enige dochter Truus geboren. Al vrij snel zat Piet in het bestuur van de Langedijkse Winkeliersvereniging L.W.N.V.V., de Langedijkse Winkeliers Nering en Vak Vereniging. Spottend zeiden sommige winkeliers wel 'Lang werke en niet veul verdie-ne'.

Het bestuur van de LWN&VV

had eind jaren '30 deze samenstelling.

Achter v.l.n.r.: 1.Jaap Prijs (penn.), 2. Dirk Zeeman, 3. Cor van Zijl, 4.Wiels Aardema, 5.Jan Schoenmaker, 6.Jan Keizer.

Vooraan: 1.Jaap Smit, 2. Piersma, 3.Simon Timmerman, 4.Piet Tuijn

Op later leeftijd sukkelde Piet Tuijn met zijn gezondheid. Reuma en doofheid maakten het leven er voor hem niet gemakkelijker op. Een grote tragedie was de brand in de woning achter de winkel van Tuijn. Op 7 november 1950 kwamen bij deze brand de broertjes Jacob en Keesje de Bakker om, zoontjes van de postbode Willem de Bakker. Piet Tuijn was toen al zo gehandicapt door de reuma dat hij met moeite het huis kon verlaten. In geval dat de brand zou overslaan naar het woonhuis en de winkel stond hij, geleund tegen de deurstijl, te wachten op een mogelijke evacuatie. Het bleek niet nodig, maar ruim een half jaar later, op 19 juni 1951 overleed hij.

Truus Tuijn

Truus Tuijn heeft gedurende haar leven veel gedaan voor de gemeenschap. Gedurende 33 jaar lang is zij organiste geweest van de Ned. Hervormde kerk (Koogerkerk) in Zuid-Scharwoude, lange tijd trouw ter zijde gestaan door Sijbrand Beets, de orgeltrapper. In het verlengde van haar orgelspel gaf zij ook aan verschillende mensen pianoles bij haar thuis. Voor de VCJC, de Vrijzinnig Christelijke Jeugdcentrale was Truus de trouwe medewerkster van Ds. Korndörffer, die de leiding had over een plaatselijke afdeling van zogenaamde 'oudere jongeren'. Als Korndörffer er niet was dan nam Truus de leiding over.

Daarnaast bestond er een bloeiende vereniging van 'De Rijzende Kerk', jongeren van 18 tot ± 25 jaar waar Truus ook haar medewerking aan gaf. Zij begeleidde de jongeren op het orgel maar organiseerde ook wel bijeenkomsten. Ook hiervan was Korndörffer voorzitter.

Een opname van de zondagsschool in de Koogkerk. Truus en haar moeder staan linksachter.

Gedurende 52 jaar gaf Truus les aan verschillende generaties als leidster van de zondagsschool. Ieder jaar studeerde zij met de kinderen een kerstspel in dat dan op Eerste Kerstdag 's middags in de kerk werd opgevoerd. Ook met Pasen was zij actief. Elk jaar liet zij de kinderen een 'Palmпасen' maken. Bakker Schoorl bakte dan speciale broodjes die er bovenop werden gezet. Versierd met linten en bloemen liepen de kinderen dan in optocht door het dorp. Er waren altijd heel veel kinderen op de zondagsschool en daarom kreeg Truus elke week trouw hulp van Marrie de Geus.

Truus Tuijn hield wel van een grap. Als het half kon dan nam ze je ertussen. Als je in de winkel kwam dan had zij altijd wel een grap of een kwinkslag.

Truus Tuijn en haar moeder
aan het werk in de kruidenierswinkel

Al jong hielp zij mee in de kruidenierswinkel. De uitbrengwijk heeft zij altijd verzorgd, van 't Zuidend van Broek tot Oudkarspel, ja zelfs bracht zij tot in de

Woudmeer op de fiets haar boodschappen weg. Voor de kermis was het vroeger de gewoonte om te gaan 'vragen'. Het hele dorp werd dan afgesjouwd om te vragen of er nog wat nodig was voor de kermisdagen. Ook dat deed Truus, net als alle andere neringdoenden en kasteleins. De kruidenierswinkel werd door Truus en haar moeder voortgezet tot 1967. Toen bleek de concurrentie van de supermarkten te groot.

Teri Bodolay

Truus Tuijn had in haar jonge jaren een vriendin, het Hongaarse meisje Teri Bodolay. Teri was liefdevol opgenomen in de pastorie van dominee Van Meurs (nu Plaisier). Jaren hebben Truus en Teri met elkaar gecorrespondeerd toen de laatste weer was teruggekeerd naar Budapest. Menig keer hebben zij elkaar opgezocht en bij elke gelegenheid bleek weer hoe verrassend Teri nog steeds het Nederlands beheerste. Getuige hiervan is een brief die zij in 1988 stuurde aan Langedijker Verleden. Hieronder volgt deze brief, inclusief een paar stijlfoutjes, die wij haar graag vergeven. Laten wij het maar eens in het Hongaars proberen.

Herinneringen op Zuid-Scharwoude

Het is net 60 jaar geleden, dat ik als meisje van 17 jaar ongeveer een jaar in Zuid-Scharwoude op de parochie bij dominee van Meurs doorbracht. Door de dorpsbewoners ben ik dadelijk met liefde ontvangen. Met de meisjes van mijn leeftijd als vriendinnen opgenomen en bleef 60 jaar lang met me beste vriendin, me Nederlandse zusje Truus Tuijn is correspondentie gebleven. Ze stuurde mij regelmatig tijdschriften en zo kon ik de Nederlandse taal bijhouden en in de laatste jaren komt ze met een reisgezelschap naar Budapest mij bezoeken. Dan halen wij de oude herinneringen tevoorschijn: De grote fietstochten naar de zee, wat voor mij een wonder was. Net als de schitterende bloembollenvelden, de oude gebogen bruggetjes, waaronder de met kool beladen boten varen, de zondagschool, de schaatsenrijders op de bevroren sloten, de heerlijke koffie met koekjes bij Truus, achter de kruidenierswinkel van haar ouders, wie aan de kinderen van de klanten altijd een snoepje gaven. Ik herinner me aan de kerk, wat iedere zondagen vol was en aan de gezamenlijke gezangen en gebeden en vrede en geluk op aarde. Bedankt voor de hele Nederlandse bevolking wie in de moeilijke tijden zo veel hulp gaven, als me Nederlandse zusje Truus aan mij gaf en nog geeft.

10 oktober 1988

Budapest

T.Vilmon-Bodolay

Truus Tuijn is nooit getrouwd geweest. Het verhaal gaat dat zij verloofd is geweest met een dokter. Toen dat uitraakte heeft zij nooit meer verkering gehad, maar een verzuurde oude vrijster was zij beslist niet.

Bronnen: - Herinneringen van Cees Rutsen en Cor Oudendijk
- Geb.-huw. en overlijdensregister Regionaal Archief Alkmaar
- Enkele krantenknipsels
- Gegevens en foto's uit de nalatenschap van Truus Tuijn (fam.W.de Boer Alkmaar)

Zoppendag te Oudkarspel

In het Oud-rechterlijk Archief van de Weeskamer van Oudkarspel van 1577-1808 (inv.nr.6079) trof ik een rekening aan van de 'Zoppendag' uit het jaar 1801.

Zoppen of soppen zal wel iets te maken hebben met het bevochtigen van brood. Verdam (Middelnederlands woordenboek) bevestigt dit: 'De eene of andere vloeistof (gekookte melk, karnemelk, vleeschnat, wijn, bier, water) waarin brood wordt gebrokkeld of in gedoopt. Soppinge wordt ook gebruikt van de instelling van het Avondmaal.'

Zo zijn we dus aangeland bij de viering van het Avondmaal in Oudkarspel bijna twee eeuwen geleden. Jammer dat in bijgaande rekening alleen maar de waarde staat aangegeven van de ingrediënten en niet de hoeveelheden, anders zouden we de Zoppendag heden ten dage weer kunnen laten herleven.

De Rekening van Zoppendag van het Huurdeland van Jacob Zut op Kerstijd in Jaar 1801

Aan Booter	1.00.0
Aan Tabak en Pijpe	0.10.0

Aan Suyker	1.00.0
Aan Koffij Te en kluytjes	0.12.0
Aan Janever	1.07.0
Aan Melk	0.12.0
Aan Beschuyt	0.05.0
Aan Wittebrood	3.07.8
Aan Vuur en moyte	1.10.0

Van Avonds

Aan Rijs	0.12.0
Aan Melk	0.12.0
Aan Vlees en Brood en kaas	1.00.0
De geheele somma betragt	12.07.8

Voldaan aan mij
Pieter Withoud
1 May 1802

De manier van noteren van bedragen werd in die dagen in guldens, stuivers en penningen gedaan. De gehele Zoppendag kostte dus ongeveer f 12,50.

door Cor Oudendijk

Een oud portret

In het boek 'Aangekleed gaat uit' troffen we op pagina 47 een afbeelding aan van het gezin van Pieter Kraakman en Trijntje Schilder. Op zichzelf is het al zeldzaam dat van een dorpsgezin een schilderij bestaat. Reden voor ons om wat meer over deze familie uit te zoeken.

In het boek staat al aangegeven dat Pieter 'bij de Broekerbrug' woonde. Dit klopt feilloos met de eerste kadastrale kaart van ongeveer 1825. Hier staat op sectie C nummer 5 Pieter Kraakman genoemd als winkelier. We komen naar de huidige situatie uit op de plek van Dorpsstraat 244. Schuin achter dit huis loopt een sloot het Oosterdelgebied in, die lang bekend stond als de Kraakmanssloot.

In de overlijdensregisters vanaf 1817 treffen we het overlijden aan van de 9-jarige dochter Trijntje in 1819. Als huisnummer wordt gegeven wijk B nummer 5. Ook dit klopt met de situering van het huis. Wanneer zoontje Jacob na 19 dagen overlijdt in augustus 1820 dan is buurman Jan Oudes mede-aangever van het overlijden. Op kadastrnummer 3, rechts naast Pieter Kraakman treffen we Jacob Oudes als landbouwer aan.

Pieter Kraakman was een zoon van Cornelis Kraakman en Trijntje Schuit en geboren te Noord-Scharwoude. Hij werd gedoopt op 25 november 1782 in de RK kerk. Op de leeftijd van 21 jaar trouwde hij in 1804 met de drie jaar jongere Trijntje Schilder. Pieter was lang niet onbemiddeld. Naast zijn winkel had hij ook nog een boerenbedrijf. Vanaf 1840 liep het echter steeds minder goed en moest hij uitverkoop houden. Toen hij overleed op 5 oktober 1849 woonde hij in een ongenummerd huis en was er van de vroegere rijkdom niet veel meer over. Zijn weduwe overleed ruim een jaar later op 30 december 1850.

Bronnen: -Toendertoid nummer 15; november 1999, uitgave van Stichting Waarland van Toen.
-Geb.-huw.- en overl.reg.Reg.Archief Alkmaar

De familie Kraakman op een oud schilderij

U en A

Inleiding van de redactie

Onze plaatsgenoot Gré Sneekes is al jaren lid van de 'Westfrieske Skroifgroep Langedoik II'. Veel van haar werk is in de afgelopen jaren geplaatst in het blad 'Skroivendevort'. Vaak kiest Gré als onderwerp dingen uit het dagelijks leven die ze vanuit haar geheugen dan op papier zet. Het onderstaande stukje was in principe bedoeld voor 'Skroivendevort' maar gezien het plaatselijke karakter vindt de redactie dat het totaal niet misstaat in 'Van Otterplaat tot Groenveldsweid'. Voor het eerst treft u dus iets aan dat helemaal geschreven is in het dialect. Het handelt over de (ongetrouwde) gezusters Ursula en Aaf Bekker die een winkel hadden op de plek waar tot voor kort schoenenhandel Koomen was gevestigd. Oorspronkelijk waren er eigenlijk twee panden, rechts het woonhuisje, links de winkel. Later werd de gehele winkel opnieuw opgetrokken, gebruik makend van het nieuwere linker deel. Deze laatste vorm is nog herkenbaar in de winkel van Koomen. Nadat de dames Bekker gingen stillevens lieten ze een nieuw huisje bouwen op de plek van het oude huis van schipper Hartog (nu Dorpsstraat 475) in Zuid-Scharwoude. Ursula, de oudste die geboren was op 8 september 1888, overleed op 1 maart 1970. Aaf, geboren op 5 december 1891, overleed enkele jaren later.

We laten nu Gré Sneekes even aan het woord in het Westfries.

Een mooie nuwe winkel midden in 't durp. Twei gezusters Urs en Aaf zwaaid de scepter. Een ofdêling hoede voor jong en oud. Alle vrouwe en moidjes moste vroeger vezelf altoid een hoed of mus op nei de kerk. Aan de are kant van de winkel verkochte ze mooie stoffe, altoid van goeie kwalitoit. Kantjes en bandjes, knope grôot en klein in alderhande kleure en mate. Hake en oge, kortom je grepe d'r nooit mis. As je op je beurt wachte moste den

was 'r genog te koik. As je nuwskierig ware nei de nuwste môde den mocht je môdeblade inkoike.

Ladders in je kouse kon je d'r ophale leite en ajoure dede ze ok nag. Den kreeg je in plaas van een zoom zo'n mooi ofwerkt randje an de onderkant van de rok. As je uit zui-nighoid efkes tekort goed kocht hadde, zodat 'r gien dubbele centuur ofkon, den kon jedat an twei kante ajoure leite. Dat stond merakelse deftig.

Altoid even vrindelijk en gnappies wiere de klante bediend. Ok as je nuwe jarretels uitzoeke moste. Die honge niet zommaar voor de glaze, zoks vonde de dames niet zo kies. Achterin lage die altoid in een doôs, den kon je ze op je gemak uitzoeke. As d'r wat opmeten worre most, voor de tailleband of zuks, den ging dat ok efkes achterof. Zo hoorde dat.

*De winkel van U en A vanuit het zuiden gezien.
Links de brug naar de Westerstraat die later werd vervangen
door een rijbrug.*

Knopies uitzoeke dat was voor de klant een feist. Je raakte meist in de keus verboisterd. 't Hêle skot hong bedat vol met knopies, van boven nei beneden. A, die over de knopies ging, most wel veul geduld opbrengge, maar dat was heur wel toevertrouwd. Net zolang tot U, die efkes minder geduld had, zachies begon te bremsen. Den wist A hoe laat of 't was. Maar as U d'r den zelf efkes boi kwam, den wier 't rap oplost. Die zoi den: "Deuze mooikes passe krek boi dat kleurtje hoor, beter kroig je d'r niet boi." Den skoôt 't op en ging de klant tevreden de deur uit.

Alletwei hadde ze een stopwoordje. Aaf zoide steevast as ze efkes lekker de praat d'r in had: "Noh moid, noh moid, moid moid moid!" Urs, de ouwste, skudde altoid efkes 't hoofd as ze an 't woord was en zee: "Noh, tus toch, tus toch, noh, tus tustoch zonde!"

*De dames Bekker voor hun oude woning met links de winkel.
Urs staat links, Aaf rechts.*

De winkel van de gezusters na de verbouwing.

Jarelang hewwe de dames de winkel bementeneerd. Totdat de toid kwam dat ze rustiger an doen moste en de zaak van de hand dein werd. Wat een gemis voor de klan-te. De leste levensjare slete ze met mekaar in 't bejaarde-huis. 't Blevde dametjes. Altoid samen op stap, armpie deur, hoedjes op, tassies in de hand en onberispelijk in de klere.

Toch begon 't zachiesan wat minder te worren. Een beet-je zonder erg altemet. Op een eivend, toen de directrice de late ronde deed, kwamme de dametjes anstappen. Met mekaar, of de dag nag beginne most.

"Zo dames, nu nog op stap? Waar gaat de reis naar toe?"

"Nou zuster, woi gane nag efkes nei de winkel van U en A," zoide ze.

Alleman lag al te bed en zuster wist ze beleefd weg te stoetelen nei 't kamertje.

Een andere karakterschets van de dames Bekker kwam van de hand van A.Bekker-Korn uit Alkmaar. Zij typeerde de zusters op een geheel andere wijze. Samen met het hiervoor geplaatste verhaal komen U en A weer duidelijk naar voren.

De hoedenwinkel van de Dames U en A Bekker

In het kleine kamertje, achter de winkel, zitten de dames U en A. Keurig nippend, met de pinken stijf omhoog, aan een kopje thee met een kaakje. De gezichtjes zijn meisjes-achtig. Rimpeltjes trekken dit uit verband. De oogjes schitteren fel, de handjes gebaren vlug. Ze roddelen over de 'skandalen' in het dorp en het laatste nieuws uit de familiekring.

De winkelbel gaat. Het is de beurt van dame A. Keurig bedient ze vrouw Smit van haar noodzakelijke wensen en... van de plaatselijke roddel. Bij het weggaan polst ze voorzichtig: "Misschien wilt u voor de Pinkster nog een nieuwe hoed? Ja, het is de laatste mode uit Parijs."

Vrouw Smit schudt wrokkig maar beslist haar rode boerse hoofd. "NEE dame A, das voor main veuls te frivoöl en

me mussie is nag goed genoeg!" Toch strelen haar rode werkhanden terloops langs de Parijse hoed van rose vogelveertjes. Mompelend verdwijnt ze met haar garen en brat (*stopgaren*).

Als de dames zich in het dorp vertreedden dan zagen ze er 'piekfain' uit. Op de hoofdjes prijkte altijd een hoed. Een creatie, zelf bedacht of zo geïmporteerd uit Parijs? Ja, de dames U en A hadden een passie voor Parijse hoeden, maar konden ze aan de boerse dege-lijkheid niet slijten. Noodgedwongen werden ze zelf hun beste klant. De overjarige hoedjes bleven jaar in, jaar uit bewaard. Voor de stad-se nichtjes die zonder zo'n hoed de kerk niet inkwamen.

Bronnen: -Herinneringen van Gré Sneekes-van Leeuwen, wier moeder een Bekker was.

-Gegevens van mevrouw A.Bekker-Korn, met dank aan de heer P.Baltus te Bergen NH wiens moeder óók een Bekker was.

Vaarwel postkantoor

In december 2000 velde de sloper het postkantoor in Zuid-Scharwoude. Een onder architectuur gebouwd pand verdween na 17 jaar alweer uit het dorpsbeeld. Hieronder een korte impressie van de postale historie vanaf 1970.

Samenvoeging

Sinds 1852 had elk dorp zijn eigen bestelhuis en later hulppostkantoor. De geschiedenis hiervan is uitvoerig beschreven in de rubriek 'Kuieren door Langedijk', zodat we daarover hier niet meer uitvoerig zullen uitwiden.

In september 1970 ontstond beroering in Langedijk door het bericht dat de kantoren van Oudkarspel, Noord- en Zuid-Scharwoude en Broek zouden worden samengevoegd. Met name het verdwijnen van de vestiging Noord-Scharwoude werd ter discussie gesteld. Bedrijven als Jacob Jong Zaadteelt en zaadhandel, Komen en Kuin, de veiling Langedijk e.o. en Verburg waren tegen de opheffing en de gekozen plek voor een zogenaamd noodpaviljoen aan de Kastanjelaan/Lindenlaan. Beter was het om het noodkantoor op de speelweide te zetten, zei men. Dat daardoor tijdelijk een klein gedeelte van de speelgelegenheid voor de jeugd moest worden opgeofferd, vonden zij niet opwegen tegen de bezwaren van een vestiging aan de Lindenlaan. De protesten mochten niet baten. In oktober werden de postkantoren van Oudkarspel, Noord- en Zuid-Scharwoude en Broek samengevoegd. Aan de Kastanjelaan was het houten noodgebouw neergezet dat half oktober door wethouder J.C.Stoop werd geopend. De sleutel van de toegangsdeur zat verstopt in een witte kool, als postpakket verzonden aan de wethouder. Het was de bedoeling dat dit maximaal drie jaar in gebruik zou zijn. Uiteindelijk heeft dit gebouw er ruim dertien jaar gestaan.

Tot kantoorhouder werd aangesteld Vok Groot uit Noord-Scharwoude, tot kort daarvoor in die functie in Noord-Scharwoude. Geertje Strijbis, sinds een paar maanden daarvoor plaatsvervangend kantoorhouder in Broek, werd zijn assistente. Vok Groot werd later opgevolgd door Jan Willem Borst.

Omdat al gauw bleek dat het noodpaviljoen langer zou staan dan gepland, moest er in de loop der jaren nogal wat onderhoud worden gepleegd. Om het werken in de zomer in zo'n plat gebouw aangenaam te houden werden ammoniakkoelers aangebracht. Het gebouw bestond uit één ruimte waarbij de bestellersruimte en het kantoordeelte slechts gescheiden was door een kastenwand. Van de vaak luidruchtige en veelal humoristische conversatie der postbodes kon het publiek in de hal van het kantoor lange tijd meegenieten.

Het personeel van de PTT tijdens de 9-eeuwen feesten in 1980 bij het kantoor aan de Kastanjelaan. We zien van links naar rechts:

1. Mart Kramer, 2. Gerrit Landman, 3. Willem Temme, 4. Joop van Wonderen, 5. Adri Floris, 6. Bert Mol, 7. Cees Reek, 8. Kees Kroon, 9. Siem Ligthart, 10. Jan Polman, 11. Jan Willem Borst, 12. Geertje Strijbis, 13. Dirk Laas.

Willem Temme droeg, omdat hij tijdelijk in Zuid-Scharwoude werkte, een lichtgroen zomeruniform uit een latere periode. De overige postbodes zagen er uit als iemand van rond 1900.

Dirk Laas had geen postpak en liep als 'boertje' rond. Geertje Strijbis had jurk en hoed geheel zelf gemaakt.

De post tijdens de 9-eeuwen

Van het voltallige personeel bestaan prachtige foto's, gemaakt tijdens de 9-eeuwenfeesten in 1980 door postbode Louw Rood. Voor die gelegenheid was het voltallige personeel gestoken in antieke uniformen. Beheerder Borst zat in lakens pak aan zijn bureau en Geertje Strijbis liep in een lange jurk door het kantoor.

Het houten noodgebouw op de hoek van de Kastanjelaan en Lindenlaan. Nu staat hier het gebouw van de Thuiszorg.

Het personeel in een iets andere samenstelling en met het noodkantoor links. Van links naar rechts: 1.Henk Schiks, 2.Siem Ligthart, 3.Gerrit Landman, 4.Jan de Haan, 5.Louw Rood, 6.Willem Temme, 7.Bert Mol, 8.Joop van Wonderen, 9.Adri Floris, 10.Jan Smit, 11.Kees Kroon, 12.Cees Reek, 13.Jan Polman. Op de achtergrond Grenswoude.

Beheerder Jan Willem Borst in zijn rol van 'ouderwetse' briefvengarder en Geertje Strijbis met haar zelfgemaakte kostuum.

Er bestonden al langer plannen om te komen tot een nieuw onderkomen voor de Langedijker postbodes, maar het vinden van een geschikte plek leverde nogal wat problemen op. Uiteindelijk werd 'het land van Commandeur' uitgekozen voor het nieuwe kantoor. Hierop was al eerder de nieuwe bibliotheek verzezen, later gevolgd door de eerstgebouwde Aldi supermarkt. Aannemer De Leeuw uit 't Zand tekende voor de bouw, terwijl architectenbureau Van de Sterre Peetoom uit Leiderdorp het ontwerp maakte dat geïnspireerd was op de puntgevels langs de Boomgaard. Op donderdag 27 januari 1983 ging de eerste paal de grond in. Burgemeester H.W. van den Brink verrichtte deze officiële handeling. Op 2 december 1983 werd door burgemeester van den Brink het nieuwe postkantoor met gepaste feestelijkheid in gebruik genomen. Van een uitbundig feest werd afgezien omdat het samenviel met de landelijke ambtenarenstaking. Kort hierna werd het noodkantoor aan de Kastanjelaan gesloopt.

Beheerder Jan Willem Borst ging nog enige tijd door met de leiding van het kantoor. Bij de bestelling was Siem Ligthart de voorman/groepsleider. Borst ging met VUT op 1 mei 1989 en werd korte tijd later opgevolgd door het duo Annemarieke Klaver-van der Fluit en Ellen Mak-Knijn. Latere medewerkers waren o.a. Truus van Alphen-van der Eng en Joke Korver.

Bij de zogenaamde 'boedelscheiding' tussen PTT Post en Postkantoren BV kreeg de laatste KPN-loot het gebouw in Zuid-Scharwoude toegewezen. De bestelling was inmiddels al uitgeweken naar een bedrijfshal op de Mossel in Noord-Scharwoude. Toen het mogelijk werd om in de Brunawinkel van Middelburg een postagentschap te stichten, was het duidelijk dat het 'oude' kantoor ten dode was opgeschreven. Eind 2000 maakte sloperij Van der Bel korte metten met dit onder architectuur gebouwde postkantoor. Op deze plek verrijst binnenkort een supermarkt van Deen.

Het nieuwe postkantoor aan de Voorburggracht vlak voor de oplevering in november 1983.

Bronnen: -Diverse knipsels uit kranten
-Eigen herinneringen
-Foto's 9-eeuwen beschikbaar gesteld door Louw Rood

Een bijzonder cadeautje

Een bijzonder cadeautje

Op de jaarvergadering van de Stichting Langedijker Verleden op 26 oktober 2000 overhandigde erelid Jan IJff het bestuur een rouwstukje dat hem was gegeven door de heer Leen Jonker uit Schoorl die het had gevonden op 'de belt' in Alkmaar. Het rouwstukje bestond uit een schilderijtje met een tafereel gevormd door plukjes haar van een overleden persoon. Het geheel was gehuld in een fraai lijstje.

Als tekst was te lezen:

Trijntje de Jong Duin

geboren 26 augustus 1852

overleden 3 december 1887

Via Don Arnoldus uit Oudkarspel en Marianne Teunis uit St-Pancras kregen we van het Regionaal Archief te Alkmaar uitgelegd om welke overledene het hier gaat.

Trijntje Duin werd op de aangegeven datum geboren te Schoorl als dochter van Jan Duin en Cornelia Havik. Zij trouwde op 30 april 1876 in Schoorl met Simon de Jong, geboren 6 augustus 1855 aldaar als zoon van Cornelis de Jong en Antje Hoogvorst.

Het bestuur bedankt alle betrokkenen hartelijk voor hun hulp. Het rouwstukje is nu niet anoniem meer en het krijgt een mooi plaatsje in 't Regthuis. Overigens bezit het museum nog een soortgelijk stuk, alleen is daarvan nog niet achterhaald wie het betreft.

Het bestuur van de Gemeente Noord-Scharwoude

De samenstelling van het bestuur van mijn geboorteplaats, Noord-Scharwoude, heb ik onderzocht in het kader van mijn scriptie over het muziekleven in de Langedijker dorpen tussen 1860 en 1941 (het tijdstip waarop de dorpen tot de gemeente Langedijk werden verenigd).

De archieven waarin de gegevens die ik hiervoor heb gebruikt zijn te vinden in het regionaal archief te Alkmaar en bij de Stichting Langedijker Verleden in het Regthuis te Oudkarspel.

Ze komen uit volgende bronnen:

Notulenboeken van de vergaderingen van de gemeenteraad

De Alkmaarsche Courant

De Langedijker Courant

Verslagen van de commissie voor de verkiezingen

Vanaf 1915 heb ik de zetelverdeling over de politieke partijen kunnen reconstrueren. Daarvóór zijn gegevens hierover onvindbaar; de afwezigheid hiervan is vermoedelijk te verklaren uit het feit, dat politieke partijen in Nederland pas aan het einde van de negentiende eeuw met hun werkzaamheden begonnen.

De oudste politieke partij in Nederland, de *Anti-Revolutionaire Partij* begon haar echt politieke werkzaamheid in 1879.

Het politieke bedrijf in de tweede helft van de negentiende eeuw werd gedomineerd door de *Liberalen*. Dit was geen georganiseerde politieke partij maar een stroming van aanhangers van het negentiende eeuwse vooruitgangdenken met als basis de wetenschappelijke verworvenheden van die tijd. Praktisch alle mannen van betekenis voor de toenmalige maatschappij waren aanhangers van deze stroming. Pas in 1901, toen de *Vrijzinnig Democratische Bond* werd opgericht, is er sprake van een liberale georganiseerde politieke partij.

De andere politieke partijen zoals de *Rooms-Katholieke Staatspartij* (R.K.S.P.), de *Sociaal Democratische Arbeiderspartij* (S.D.A.P.) en de *Christelijk Historische Unie* (C.H.U.) zijn alle gedurende de jaren negentig van de negentiende eeuw opgericht.

Vóór de invoering van het algemeen kiesrecht in 1919

mocht slechts een beperkt gedeelte van de mannelijke inwoners stemmen. Het kiesrecht voor vrouwen dateert eerst van 1920.

Volgens de Kieswet van Thorbecke (1850) mochten alleen de mannen die aangeslagen waren voor het betalen van grondbelasting, personele belasting en patentrecht stemmen. Dit betekende, dat in 1885 van de totale bevolking van Noord-Scharwoude minder dan tien procent hun stem mochten uitbrengen.

In 1878 wordt het raadslid P. de Geus Azn. door burgemeester Kroon gefeliciteerd met het feit dat hij is gekozen met 21 van de in totaal uitgebrachte 35 stemmen.

In Noord-Scharwoude waren op het totaal van de bevolking kiesgerechtigd:

in 1885 van	937 inwoners	-	80
1900	1023	-	211
1920	1726	-	414
1940	2040	-	1102

Bovenaan de lijst van de gekozen bestuurders staan de Burgemeesters; de eerste van hen was *Cornelis Kroon* Mz. die in functie was van 1855 tot 1901. Hij was een zoon van burgemeester Mathijs Kroon van Oudkarspel en de vader van burgemeester J.W.C. Kroon van Zuid-Scharwoude. Cornelis Kroon (1822-1902) overleed op 16 februari 1902. Volgens de overlijdensaangifte, die door twee zonen werd gedaan, was hij Dijkgraaf van het Geestmerambacht, burgemeester en secretaris van Oudkarspel en Noord-Scharwoude en ridder in de orde van Oranje-Nassau.

In de gemeenteraadszitting van 12 juli 1901 deelt Kroon mede, dat hij na 45 en een half jaar burgemeester en 58 jaar secretaris te zijn geweest, om gezondheidsredenen zijn ontslag aanbiedt. In al die jaren is hij slechts drie maal afwezig bij de zittingen geweest.

De notulen van de gemeenteraad van januari 1881 maken melding van de viering van zijn jubileum; de schoolkinderen zongen een lied, de zangvereniging *Orpheus* uit Oudkarspel

bracht hem een serenade. De notulen van 27.1.1886 vermelden de herbenoeming door de koning van Kroon als burgemeester; daarvoor maakte Kroon deel uit van de gemeenteraad en moest hij ook periodiek worden herkozen. Kroon werd opgevolgd door *Cornelis Brinkman* die burgemeester was van 1901 tot 1922. Brinkman was van 1879 tot 1901 gemeente-ontvanger. Hij was werkzaam als fabrikant in de zuurkoolindustrie (hij verkocht zijn fabriek in 1894 aan Peter Verburg) en was van 1878 tot 1936 organist van de Nederlands Hervormde gemeente. Ook Brinkman combineerde de functie van burgemeester met die van secretaris. Zijn keurig handschrift is veel gemakkelijker leesbaar dan dat van zijn voorganger.

10.6.1886 vragen Hopman en Brinkman, eigenaars van de zuurkoolfabriek, overpad voor een brug. 16.7.1888 vraagt Brinkman vergunning voor plaatsing van een stoommachine. Brinkman's opvolger was *Jonkheer A.L. van Spengler*; hij was sinds 1917 al burgemeester van Zuid-Scharwoude en werd gepensioneerd in 1941 toen de dorpen werden gecombineerd tot de gemeente Langedijk. Burgemeester *H. Schelhaas* was tijdens de oorlog een korte tijd zijn opvolger. Tijdens het burgemeesterschap van van Spengler was de heer *K.G. Reinders* de secretaris van de gemeente.

De leden van de gemeenteraad

Om de notulen van 8.12.1869 vinden we, dat het raadslid *J. Slotemaker* is overleden; de kieswet vereist, dat binnen 6 maanden een nieuw raadslid moet worden gekozen. De notulen van 4.7.1873 vermelden, dat raadsleden periodiek moeten aftreden; blijkbaar was dat daarvoor niet het geval en werden raadsleden pas na overlijden vervangen. De notulen van 19.4.1864 vermelden als raadsleden:

C, Kroon Mz.	1855-1901	burgemeester, tevens secretaris
* J. Strijbis	tot 1878	
P. Hopman	tot 1872	
A. Brinkman	tot 1877, hij wordt dan gemeente-ontvanger	
A, Ootjers Jz.	tot 1873	
* J. Slotemaker	tot 1869	
* T. Borst	tot 1876	
<i>hun opvolgers waren:</i>		
Klaas Slotemaker	1870-1898	
* D. de Geus Dz.	1872-1909	
Jb. Hopman Pz.	1873-1903	
* C. Opperdoes	1876-1909	
K. van Nienes	1877-1909	
* P. de Geus Az.	1878-1911	
<u>politieke partij</u>		
D. Pool	1899-1909	-
* C. Slotemaker Kz.	1901-1917	-
* A. Barten Pz.	1901-1939	ARP
G. Pranger Cz.	1903-1907	-

J. Vlug Jr.	1907-1919	-
C. Keeman	1909-1919	-
J. Heeman Az.	1909-1923	VD
P. Zut	1911-1931	RKSP
* J. Ootjers Az.	1917-1939	VD
G. Duyves	1919-1931	RKSP
A. de Geus PA zn.	1919-1927	VD
J.H. Keizer	1919-1923	VD
J. Jes	1923-1927	SDAP
* N. Kooy	1923-1941	VD, in 1939 GB
A. Kwadijk Jr.	1923-1939	SDAP
P. Duyves	1931-1941	RKSP
* L. Schrijver	1931-1941	RKSP
D. Kansen	1931-1935	VD
J. van de Abeele	1935-1941	SDAP
J. Heeringa	1939-1941	ARP
Th.L. Bruijn	1939-1941	RKSP
J. Kliffen	1939-1941	GB

* raadsleden die tevens wethouder waren

ARP = Anti-Revolutionaire partij

VD = Vrijzinnig Democraten

RKSP = Rooms-Katholieke Staatspartij

SDAP = Sociaal Democratische Arbeiders Partij

GB = Gemeentebelangen

De gemeenteraad van Noord-Scharwoude rond 1925.

V.l.n.r.: 1.N.Kooy, 2.P.Zut, 3.A.de Geus PAzn, 4.J.Ootjers Azn, 5.Burgemeester Jhr A.L.van Spengler, 6.Gemeentesecretaris K.G.Reinders, 7.A.Barten Pzn, 8.A.Kwadijk Jr, 9.L.Schrijver

In de notulen van de gemeenteraad vond ik nog volgende feiten over de groentenverwerkende industrie en het veilingwezen: 24.8.1876 Verkoop van een stukje grond aan Hermann Rust, scheikundige, in opdracht van Wilhelm Stoll, koopman te Frankfurt am Main 11.10.1883 jaarwedde van de gemeente-ontvanger verhoogd van 180 naar 200 gulden. De zuurkoolfabrieken moeten hun afval beter opruimen, genoemd worden Kölsch Nachfolger en C. Brinkman. 13.7.1895 Verburg vraagt toestemming voor herbouw van de zuurkoolfabriek. 29.5.1902 Besluit over de groentemarkt. Een nieuw reglement hiervoor wordt vastgesteld op 28.7.1902

500 jaar geleden

In den jaare 1517 was het gewone volk omtrent Langedijk en in geheel Noord Holland zeer eenvoudig en behoeftig in haar huishoudinge en kledinge, zij gingen meest met hulsten en klompen, de vrouwe met stompelinge om de kuyten en met basuinen aan de voeten. In 't gehele dorp aan Langedijk waren geen meer dan 2 a 3 paar schoenen, dewelk bewaard wierden, wanneer de burgemeesters na den Haag trokken.

En op reis zijnde hadde ieder zijn eigen knoppeldoek met eeten in dus-zak. De vrouwe waste haar lijnwaaten (inplaats van Zeep) met duyvedrek. Als ze haar kap zoude zetten en haar optoojeden kieke ze in een waterpot, ofte in een emmer vol water.

Tot Schoerl kogt men op de Maandagsche weekmarkt een zak tarwe voor 12 stuiver, een zak rogge voor 8 stuiver, de zak kurn of garse voor 4 stuiver, 33 eieren voor 1 stuiver. Het maalloon voor een zak was één oortje. Als een man uit Schoerl met een spa of graaf hadde gehakt, zoo hadde hij drie grootte verdient. Een huistimmerman hadde niet

meer als twee stuiver en op zijn eigen kost daags, een snijder of kleermaker, een stuiver, waarruit men bespeuren kan, dat het gelt in oude tijden zeer sober is geweest.

Bovenstaande aantekeningen vond ik in een oude bewaard gebleven krant.

Verklaring woorden:

- stompelinge; waarschijnlijk zwachtels (stompelen = opbergen)
- hulsten; soort klompen (hulsteren = verstoppjen), vergelijk hulften voor klompen in West-Fries
- basuinen; waarschijnlijk puntige muilen
- knoppeldoek; zakje of builtje om iets in te bewaren (knoopdoekje)
- dus-zak; diefzak? of diesek op z'n West-Fries
- lijnwaaten; ondergoed/beddelinnen etc.
- oortje; oude munt
- grootte; een groot was een oude munt

door Jan Ijff

De Gastdag

Twei ouwe spreëwe uit Oudkarspel
moste op een dag nei Broek.
Omdat ze deer familie hadde,
ginge ze samen op bezoek.

Ze hadde deer een neef en nicht,
die weunde op 't Oxhoofdpad.
Niet in de nok van 't tweede huis,
maar op de vierde lat.

Die neef en nicht die hadde zoid:
"Kom den maar teugen elf.
Den ete jullie lekker mee.
Eerst nag een slok vezelf."

Deer zate den die neef en nicht.
't Liep teugen half ien.
Maar hoe ze ok keke nei de noord,
d'r was gien spreëw te zien.

't Was tien voor vieren en jawel,
deer kwamme ze oindelijk an.
"Wat benne jullie nou toch laat,
weer komt dat nou toch van?"

"Ja", zoide de Oudkarspelaars,
"we hewwe d'r voor staan.
Maar 't was zuk verlegen lekker weer,
we ben maar lopend gaan."

De rol in de muur

In 't Regthuis bevindt zich een loden koker met daarin een opgerold document. Het is niet stokoud, maar toch wel van een respectabele leeftijd. Het bevat namelijk de oorkonde van de bouw van het gemeentehuis van Broek in 1910. Het oude gemeentehuis was te klein geworden.

Het nieuwe gebouw uit 1910, het laatst in gebruik als Rabobank is onlangs uit het dorpsbeeld verdwenen. Reden om het ontstaan nog even te memoreren. Bij het nazoeken van enkele gegevens kregen wij van de heer P.den Hartigh, kleinzoon van burgemeester Arie Slot, een

copie van een zilveren herdenkingsschild. Het schild werd op 25 mei 1916 aangeboden aan Arie Slot, die toen 25 jaar burgemeester van Broek was.

Het zilveren schild met daarop van boven naar beneden en van links naar rechts:

't Broeker spoortje bij de Dijk, het wapen van Broek, 't Broeker spoortje bij het Zuiderdel, het oude raadhuis dat in 1910 werd gesloopt, het nieuwe raadhuis uit 1910, Dorpsstraat ter hoogte van De Wup, de eerste Broeker veiling aan het Bruggediep en tot slot de huidige veiling uit 1912.

Op de oorkonde staat het volgende te lezen:

Oorkonde

In den Jare 1910

toen Hare Majesteit Koningin Wilhelmina Nederland regeerde en Mr. G.van Tienhoven Harer Majesteits Commissaris was in Noord-Holland, is dit Raadhuis met Onderwijzerswoning gebouwd op last van den Gemeenteraad, bestaande uit de Heeren:

A.Slot, Burgemeester & Secretaris

C.Wagenaar Jb Gzn, J.Kostelijk Jbzn - Wethouders

R.Slot, K.Ven, A.Glas & Chr.de Does - Raadsleden,

volgens besluit van den Gemeenteraad genomen den 4 Maart 1910 naar het Ontwerp en onder toezicht van W.Jnz Dirkmaat.

Naar uitwijzing der aanbesteding, gehouden den 4 Mei 1910 gebouwd door den aannemer J.Kuitwaard voor de som van achtduizend eenhonderd zevenennegentig Gulden.

De eerste steen der fundeering is gelegd den 4 Juni 1910.

De eerste steen van het gebouw is gelegd den 20 Juni 1910.

Het eerst werd in het Raadhuis vergaderd den 3 September 1910, toen Z.Ex.Mr.G. van Tienhoven de Gemeente met een bezoek vereerde.

Het gebouw is na geheele afwerking afgeleverd en daarna officieel geopend op heden den 5 December 1910 in tegenwoordigheid der ondergeteekenden. (hier volgen de namen en handtekeningen red.)

A.Slot, Burgemeester & Secretaris

C.Wagenaar Jb Gzn, J.Kostelijk Jbzn - Wethouders
Rens Slot, K.Ven, A.Glas Czn, Chr.de Does - Raadsleden

D.Wagenaar, gem.ontvanger

J.Kostelijk Jbzn, C.Kostelijk Czn - armenvoogden

J.Kroonenburg, ambtenaar ter secretarie

Dirkmaat, gemeenteveldwachter

Jn Kostelijk Jzn, lid van het armbestuur

C.Kostelijk, Jn Balder Kzn, P.Slot ArPzn,

S.Wagenaar, H.J.Houtkooper, brandmeesters

D.Slot, W.A.van Bommel, J.Dirkmaat Wzn, college van zettters *)

W.Jzn Dirkmaat, Bouwk.opz.

J.Groot, Gem.opzichter

J.Kuitwaard, aannemer

Jb Smit Gzn, metselaar

J.den Hartigh, schilder

Een recente foto van het voormalige raadhuis, laatstelijk in gebruik als Rabobank en sinds kort uit het dorpsbeeld verdwenen

Bronnen: -Document uit rol in de muur

-Afbeelding van zilveren herdenkingsschild van de heer P.den Hartigh

*) zettters waren mensen die de hoogte van de belastingen bepaalden

Enkele van de ondertekenaars komen voor op deze foto van de gemeenteraad van Broek van 13 mei 1921. Arie Slot nam toen afscheid als burgemeester op 79-jarige leeftijd.

We zien zittend v.l.n.r.: 1.Jan den Hartigh, 2.Arie Vlug, 3.Jan Bakker, 4.Rens Slot,

5.Burg.Arie Slot, 6.Arie Glas, 7.Cornelis Slot, 8.Chr.den Does, 9.Cornelis Oyevaar.

Staannd v.l.n.r.: 1.Rijksveldwachter Van der Molen, 2.Jan Bouwens, 3.Jan Kruk, 4.Sijmen Zeeman, 5.Dirk Slot, 6.Cornelis Kostelijk, 7.Klaas Wagenaar, 8.Joh.Groot, 9.Jacob Balder,

10.Gemeenteveldwachter Piet Dirkmaat

De Kerkmeer

In ons vorige nummer stond een verhaal van Ger Kalverdijk. Hij verhaalde van een vaartochtje aan de noordkant van Oudkarspel. Ger noemde onder anderen de Laansloot en de Winterweg. Kort daarna ontvingen wij van mevrouw Cobra Veltum uit Utrecht een paar foto's die bij het verhaal van Ger niet zouden hebben misstaan. Zij schreef ons: *'Hierbij zend ik u drie foto's van het 'Kerkmeershuis'. Deze had ik u beloofd toe te zenden toen in het museum te Oudkarspel bezocht. In dit huis ben ik geboren en getogen. Wij 'Veltum-clan' hebben daar een nogal geïsoleerd leven geleid, met alle consequenties van dien. Deze brief is te klein om alle verhalen te bevatten. Met deze foto's hoop ik een bijdrage te geven aan het museum der Langedijker historie.'* We plaatsen de drie foto's met plezier omdat ze een mooi beeld geven van de weidsheid van het Geestmerambacht.

In het huis van Veltum in de Kerkmeer woont nu tandarts De Vries.

*Het huis in de Kerkmeer genomen in 1960
vanaf de plek van de voormalige Kerkmeermolen.
De sloot op de voorgrond is de Winterweg.*

*Hier is het huis gefotografeerd vanaf de noordkant. De sloot
op de voorgrond is eveneens de Winterweg. Rechts van het
huis met boet is in de verte de R.K.kerk van Noord-
Scharwoude te zien. (opname 1960)*

*In de verte zien we het huis in de Kerkmeer genomen in 1961
vanaf het fabrieksplein van de zuurkoolfabriek van Hart.*

De sloot op de voorgrond is de Laansloot.

*Let op de vaten zuurkool rechts en de nog duidelijk
zichtbare rij duinen in de verte.*

Een uitje is en was leuk

Uitgaan was in vroeger dagen niet voor iedereen weggelegd. Heden ten dage vliegen we de halve wereld rond, vroeger kwam men vaak het hele leven niet verder dan een paar dorpen van de woonplaats verwijderd. Het is nu niet voor te stellen dat een dag naar het strand of een tochtje met de metòr door 't Ambacht een uitje van jewelste was. Met drie foto's uit lang of iets minder lang vervlogen tijden tonen we u drie uitjes van toen.

Het noordeinde van Oudkarspel, de Luizeknip dus, ging een dag naar het strand. De foto werd genomen in Egmond aan Zee. Afgezien van de 'frivole' man vooraan, die met blote kuitzen zit, hield men angstvallig alle donkere kleding aan.

We zien staande v.l.n.r.:

1. W.Kooij, 2.G.Paarlberg, 3.bakker Balder, 4.vrouw Balder, 5.O.Bakker, 6.vrouw Bakker, 7.vrouw Bobeldijk, 8.Dirk Bobeldijk, 9.Grietje van Exter-Schrieken, 10.Jan van Exter.

Knielend: 1.Hillegonda Paarlberg-van Exter, 2 en 3 onbekend, 4.vrouw Rezelman, 5,Piet Rezelman, 6 en 7 onbekend.

Vooraan: 1 en 2 onbekend, 3.Jacob van Exter, 4.vrouw van Exter.

In de zomer van 1937 voer een groepje mensen uit Oudkarspel en Noord-Scharwoude met de schuit naar Camperduin. Men voer bijna tot Camperduin door eerst te schutten bij Schoorldam en daarna door te varen tot de Hargervaart. De groep vaart hier tussen Langedijk en Warmenhuizen. De kerk op de achtergrond is de RK Ursulakerk van Warmenhuizen. Aan het roer van de schuit zit Cor Keeman. Verder zien we drie mannen in het midden; links Herman Kalf, midden Cor Keeman de betaalmeeester en rechts Gerrit Prijs.

Een groepje mensen uit Broek en Zuid-Scharwoude hield jaarlijks een uitje. Meestal toog men met een bus van de firma Hooijberg uit De Rijp naar de uitgekozen bestemming. Dit tochtje voerde begin jaren '50 onder anderen naar kasteel de Haar in Haarzuijlens.

We zien staande v.l.n.r.:

1.Cor van Schoorl Sr, 2.Guurtje van Schoorl-Swart, 3.Arie Tuinman, 4.Ma Keppel-de Graaf, 5.Trien Oudendijk-Groot, 6.Geertje Swart-Hasert, 7.Piet Hoogland, 8.Jan Oudendijk, 9.Marie Eilander-Douma, 10.Nel Klingeler-Bierman, 11.Piet Schoenmaker, 12.Cees Blom, 13.Klaas Klingeler, 14.Marie Nol Pover-Groot, 15.Aldert Nol Pover.

Vooraan: 1.Dirk Swart, 2.Wout Keppel, 3.?, 4.Ma Berkhout-Kroon, 5.Cor Berkhout, 6.Jen Klingeler-Schoenmaker, 7.Neeltje Tuinman-Dekker, 8.Jan Klingeler.

Bijzondere kennismaking

Hierbij wil ik u op een bijzondere manier laten kennis maken met het bestuur, ereleden en medewerkers van de stichting.

BEWIJS VAN GEBOORTE-AANGIFTE

In het register van geboorten der gemeente

Beunne-Meerp is ingeschreven een kind, genaamd:

Rutten, Cornelis

Geboren op *17 Januari 1924*

Vader: *Jan*

Moeder: *Bess, Alida*

GEMEENTE

Met grote blijdschap geven
wij U kennis van de geboorte
van ONZE ZONN

Cornelis

C. Oudendijk-Groot
J. W. Oudendijk

Zuid-Scharwoude, 5 Juni 1954

Met dank aan God geven wij kennis van
de geboorte van een welgeschapen Koon.

Jacob.

C. de Groot.
A. de Groot-Meurs.

Brecht op Langendijk, 11 October 1924.

Met blijdschap gevee mij kennis van de
geboorte onzer zoon

Jan.

K. van Oversteeg.

G. van Oversteeg-van Twuijver.

Oudkarspel, 4 Juni 1935.

Geboren:

Jan

zoon van

J. Wijn
L. Busker

Oudkarspel, 18 December 1926

Geboren:

Jan,

zoon van

G. Yff
H. Yff-van Exter.

Oudkarspel, 1 Augustus 1917.

BEEMSTER is ingeschreven een kind

.....*Yanji Anna*.....

Geboren den *9^e September* 1932

Vader: *Velbert Huisman*.....

Moeder: *Elisabeth de Vries*.....

Bijzondere kennismaking

Hiermede geven wij U kennis van de
geboorte van onzen Zoon

Klaas Reijer.

A. ten Bruggecate.

G. ten Bruggecate-Koppen.

Broek op Langedijk, 11 Februari 1929.

*M*et grote vreugde en dankbaarheid aan God geven wij
U kennis van de geboorte van onze dochter en zusje

Ria.

Bij het H. Doopsel ontving zij de namen

MARIA GEERTRUIDA JOHANNA.

A. LUKEN

J. G. LUKEN-WOKKE

ADRI, PETER, JANTJE

*Heerhugowaard, 5 Maart 1951.
4e Kil 12*

Geboren:

Wietke

zoon van

*J. Dreijer
J. de Ruiter*

Holwerd 20 september 1938

Met grote blijdschap geven
wij U kennis van de geboorte van
onze dochter en zusje

Trijntje Jantina

Wij noemen haar

Tanja

A. Kuiper - Stoffers

K. Kuiper

Siska

*Noordscharwoude, 14 October 1951
Dorpsstraat 164*

